Влада – Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України

№ 94 (594) ♦ Субота, 22 травня 1993 року ♦ Ціна 15 крб.

Буря вщухла. Уряд Л.Кучми вистояв. Президент — за штурвалом.

Парламентська хроніка

ПАРЛАМЕНТ «КИНУВ ЯКІР» У ЛИСТОПАДОВІЙ ГАВАНІ

Ще до початку ранкового засідання депутатський корпус почав фракціонуватися, щоб визначитись, як вирішити долю уряду і відповісти на «виклик» Президента. В сесійному залі зібрали «виробничу нараду» промисловці-директори, в фойє провели «круглий стіл» демократи, півтора десятка парламентарів «радилися» в ложі уряду, частина вирішувала дилему одноосібно. Парламент віщував бурю. І вона зірвалася.

(Закінчення на 2-й стор.).

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Шановні читачі!

Преса України в скрутному становищі. Не вистачає паперу, не вистачає й коштів на папір, оплату послуг зв'язківців, видавництв. Важкі умови, які склалися для преси, повною мірою стосуються і «Голосу України».

За нинішніми цінами річна передплата на нашу газету має бути 6 тисяч крб.

І все ж ми не хочемо оголошувати нову передплату на друге півріччя. А пропонуємо інший варіант. Наші нинішні передплатники, які обрали «Голос України» на весь 1993 рік, мають доплатити у своїх поштових відділеннях по 1000 карбованців і це гарантує їм отримання газети протягом другого півріччя. (Аби не виникало непорозумінь, плутанини у поштових відділеннях, нагадуємо для них, що ця інформація надходила (для Києва) за № 49-04-3845 від 23.04.93р., (для республіки) за № 1760 від 26.04.93 р.). А нові передплатники мають оформляти собі доставку газети за цінами: на півроку — 3 тисячі карбованців, на квартал — 1500 карбованців, на місяць — 500 карбованців. І доплата 1000 крб., і нова передплата на II півріччя приймаються до 12 червня усіма відділеннями зв'язку України.

Нагадуємо індекс. Видання українською мовою — 60955, російською — 60997.

Банкірові не накажеш

Збори акціонерів Республіканського агропромислового акціонерного комерційного банку «Україна» 20 травня назвали безпідставними звинувачення на адресу свого правління, які пролунали з вуст прем'єр-міністра у Верховній Раді. Кошти акціонерів розподілялись за призначенням, а використання на власний розсуд комерційного прибутку — річ у банківській справі звичайна, правочинна. Прийнято рішення затвердити розмір дивіденда за 1992 рік у розмірі 250 процентів, збільшити статутний капітал за рахунок залучення нових акціонерів і зростання прибутку, більш активно практикувати надання вигідних позик сільгосппідприємтвам України.

Чи буде землетрус у Києві?

«Українська Ванга», Павлюк-Сметана у № 1 часопису «Трибуна» за 1993 рік підтвердила свій прогноз стосовно землетрусу, який має статися 26 травня 1993 року і «поглинути ЧАЕС», а також знищити Київське море: «Мій космічний Учитель стверджує, що землетрус... буде скерований з Космосу».

Заступник директора Інституту геофізики АН України Олег Харитонов у розмові з кореспондентом «ГУ» заявив, що таких даних в інституті немає, що взагалі Київ розташований в районі, геологічна будова якого виключає виникнення землетрусів, а ті три, які українська столиця уже пережила, були лише далекими хвилями землетрусів, які виникали в інших геологічних районах.

... А якщо ЧАЕС і Київське море зникнуть, то «українська Ванга» не пророкувала для киян нічого поганого, крім відкриття у Пущі Водиці, у районі Інституту землеробства... золота і нафти.

Ви нас — по кишені, ми вас — по вікнах

У Северодонецькій школі № 18 віднедавна почали регулярно бити вікна. Разом з булижниками у вікна летіли записки: «Це вам за штрафи!» Прокуратура виявила, що тут штрафували школярів — порушників «Правил для учнів», не маючи на це права. Доведеться тепер повертати оштрафованим дітям гроші. Обласне управління наросвіти попередило школи й училища Луганщини: не штрафуйте школярів, скло подорожчало.

За співробітництво з НАТО

Командуючий ВМС України Б.Кожин заявив на зустрічі з групою журналістів Севастополя, що гарантом безпеки і стабільності у Європі нині є Північно-Атлантичний блок. Тому Україна з військово-політичної точки зору лише виграє, якщо буде співробітничати з НАТО. Коментуючи присутність у чорноморських портах Бургас і Констанца кораблів НАТО і задіяних для контролю судноплавства на Дунаї американських розвідувальних літаків типу «Оріон», він сказав, що це не несе небезпеки Україні, оскільки санкціоновано світовим співтовариством за мандатом ООН. Б.Кожин вважає, що у випадку прийняття відповідного рішення Президентом і парламентом України, ВМС з часом також можуть брати участь у миротворчих операціях під егідою ООН. Хоча Україна не має ворогів, сказав Б.Кожин, вона повинна мати могутній власний флот, достатній для захисту її суверенітету і для того, щоб бути гідним партнером як НАТО, так і Росії.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення доповнення до Конституції (Основного Закону) України

Верховна Рада України **постановляє:**

Статтю 114-5 Конституції (Основного Закону) України доповнити пунктом 7-4 такого змісту:

«Ухвалює укази з питань економічної реформи, не врегульованих законами України, які діють до прийняття відповідних законів».

Президент України Л. КРАВЧУК.

м. Київ
21 травня 1993 року.

Офіційно

ВІЗИТ ПЕРЕНЕСЕНО

Прес-служба Кабінету Міністрів України повідомляє, що у зв'язку з розглядом Верховною Радою доповіді уряду про соціально-економічне і політичне становище, що склалося в Україні, офіційний робочий візит Голови Ради Міністрів — уряду Російської Федерації В. Черномирдіна перенесено на наступний тиждень. Дату робочого візиту В. Черномирдіна буде погоджено додатково.

ШУКАЄМО ЮНІ ТАЛАНТИ

Учора Голова Верховної Ради України І. Плющ зустрівся з молодими політиками нашої країни. У слові, зверненому до них, Іван Степанович висловив бажання, щоб юнаки та дівчата, які стали на стежку політичної діяльності, сміливіше і швидше заявляли про себе, бо молода держава відчуває велику потребу у притоці молодих сил.

Разом з тим глава українського парламенту закликав присутніх постійно пам'ятати про велику відповідальність політика перед народом, проявляти політичну терпимість до опонентів, шукати шляхи злагоди і конструктивного співробітництва заради долі нашої держави.

Іван Степанович відповів на запитання учасників конгресу молодих політиків України.

І СУСІДИ, І ПАРТНЕРИ

«Польща-93» — так називається промислова виставка, яку відвідав Президент України Леонід Кравчук. Він ознайомився з представленими на ній виробами 50 провідних фірм сусідньої держави. Експозиція демонструє досить високий рівень розвитку різних галузей економіки Республіки Польща, що дає змогу випускати на світовий ринок конкурентоспроможні товари.

Під час огляду експозиції сторони висловили сподівання, що виставка сприятиме подальшому розвитку взаємовигідного співробітництва між нашими державами.

ЩО ПІДПИСАНЕ ПЕРОМ...

Договір про дружні відносини і співробітництво Монголії та України, який підписали Президенти П. Очирбат та Л. Кравчук, ратифікував Великий хурал (парламент цієї країни).

У Києві перебувала група німецьких експертів. Вони разом з українськими колегами узгоджували документи, які буде підписано під час візиту в Україну канцлера ФРН Г. Коля.

ДО ВІЗИТУ В УКРАЇНУ

24 травня в Україну з офіційним візитом прибуває Президент Республіки Польща Лех Валенса. Програма його перебування у Києві передбачає зустрічі з Президентом України Леонідом Кравчуком, Головою Верховної Ради України Іваном Плющем, Прем'єр-міністром України Леонідом Кучмою, керівниками кількох українських міністерств, підписання українсько-польських документів, інші заходи.

* * *

Президент Республіки Польща Лех Валенса народився 29 вересня 1943 року в містечку Попово у селянській родині. У 1961 році закінчив школу механізації сільського господарства. У 1961—1967 роках працював електромеханіком, проходив службу у Війську Польському. У 1967—1976, 1980 і з 1983 року — електрик на судноверфі у Гданську, в 1976 — 1978 роках працює в гданському об'єднанні «Електромонтаж». У 1970 році — керівник страйкового комітету, в 1979—1980 роках — член страйкового комітету на судноверфі у Гданську. У 1980—1981 роках — керівник міжзаводського оргкомітету профоб'єднання «Солідарність». У 1981 році став головою президії гданського комітету «Солідарності», а потім — головою президії Всепольської комісії цього профоб'єднання. З 1987 року — голова Всепольської виконавчої комісії профспілки «Солідарність», а з 1989 року — голова Громадянського комітету «Солідарність», почесний голова Всепольської коаліції миру. Лауреат Нобелівської премії миру (1983 рік). 9 грудня 1990 року обраний Президентом Республіки Польща.

Одружений, має вісім дітей.

Власна інформація «Голосу України».

ПРОТИ ЗЛОЧИНЦІВ

Угоду про правову допомогу та співробітництво між генеральними прокуратурами України та Росії підписали 21 травня в Москві керівники цих правоохоронних органів двох країн.

Як повідомив В. Шишкін нашому кореспондентові в Москві Лілії Георгієвій, цей договір готувався рік. Було відпрацьовано багато аспектів взаємодії прокурорських працівників двох країн. Угодою передбачено взаємодопомогу у порушенні кримінальних справ, розслідування злочинів, які перетинають кордони, сприяння у розшуку злочинців.

Парламентська хроніка

І. ПЛЮЩ: Коли на гілці влади є конкуренти, то під час формування крони когось видаляють

Денне і вечірнє засідання 20 травня

Президент хоче очолити уряд. Прем'єр-міністр пропонує прийняти його відставку. Голова Верховної Ради виголошує доповідь про взаємодію владних структур. 59 депутатів мали що сказати з цього приводу.

Денне засідання розпочалося з доповіді І. Плюща «Про взаємодію владних структур». Як з'ясувалося, пропозиція Л. Кравчука — покласти всю повноту керівництва урядом на Президента для Голови Верховної Ради не була несподіванкою. Тож цілком логічно відразу постало питання — навіщо депутати два дні товкли воду в ступі? Проте, за словами І. Плюща, рішення Президента пояснюється тим, що перед його виступом депутати додаткових повноважень урядові надавати не збиралися. Підтвердженням цього є те, що з 56 депутатів, які виступили, тільки 23 внесли пропозицію — продовжити повноваження уряду.

Щодо пропозиції — передати Національний банк у відання уряду, то, за словами І. Плюща, ця проблема цілком надумана. Багато важливіша проблема створення української банківської системи. Тим більше, що ніде в світі Національний банк не підпорядковують ні парламенту, ні уряду. Проте в нашій ситуації НБУ не може бути підзвітний абстрактному народові, а Верховна Рада є хоч якоюсь формою контролю. Але це не означає, що Верховна Рада має керувати банком. Тому з переданням НБУ у відання уряду зникне та противага, що якоюсь мірою стримує уряд від прийняття неправильних рішень, надання кредитів тощо.

Далі, відповідаючи на запитання депутатів, І. Плющ ще раз наголосив, що в структурі виконавчої влади має бути лише одна гілка. Так само має бути чітке розмежування законодавчої та виконавчої влади. Тому, на думку І. Плюща, всенародно обраний Президент — це соціальний гарант після Верховної Ради. А коли щось станеться з Верховною Радою, то таким гарантом виступатиме Президент.

Перед обідньою перервою слово взяв Л. Кучма. Ще раз наголосивши, що за сьогоднішніх умов виконавчу владу треба зосередити в одних руках, а що цього уряд не має, то він вважає: всю повноту влади і відповідальності мусить взяти на себе Президент. І, таким чином, просить прийняти його відставку з поста Прем'єр-міністра.

Вечірнє засідання було цілком присвячене обговоренню проблеми: продовжити повноваження уряду, прийняти відставку Л. Кучми, надати всю повноту влади Президенту? Прийняття рішення відкладено до наступного дня.

Сергій ЛАВРЕНЮК.

ПАРЛАМЕНТ «КИНУВ ЯКІР» У ЛИСТОПАДОВІЙ ГАВАНІ

Ранкове засідання 21 травня

З першого ж виступу стало ясно, що проблема занадто серйозна, щоб вирішити її за графіком одного сесійного дня. Народний депутат Гудима, звинувативши «совіцьку систему» в перетворенні в сьогоднішню групівщину і цілковиті нездатності керувати економікою, запропонував персоніфікувати систему влади на місцях, прийняти нарешті закон про уряд і дати йому новий мандат на працю. Його підтримав депутат Хмара, звернувшись до Леоніда Кучми з проханням відкликати свою пропозицію про відставку. Нинішній прем'єр, на його думку, перший керівник найвищого рангу, який хоче добра Україні, але, працюючи з перев'язаними крилами, не може здійснити своїх планів. І заважають йому, в першу чергу, Президент і Голова ВР.

Народний депутат Рудик зовсім інакше охарактеризував потенціал і роботу уряду: крім декретного згвалтування економіки, він нічого не зробив. Виробничники опинилися в ролі внутрішнього емігранта, а посередники, професійно переганяючи «повітря», генерують капітал. На його думку, треба сьогодні не влади розмежовувати, а взятися за розв'язання соціальних питань.

Депутат Островський закликав парламент дати повноваження Президентові. Парламент, мовляв, не може працювати на те, як збільшити виробництво, оскільки дві його третини — споживачі, а лише думає, як більше у виробничника відібрати.

Із заключним словом перед парламентом виступив Леонід Кучма. Він підтвердив своє рішення про відставку і закликав депутатів підтримати рішення Президента України.

Коротко виступив і Леонід Кравчук. Підтвердивши готовність узяти на себе усю відповідальність за подальший розвиток економіки України в разі передачі йому відповідних повноважень, він охарактеризував ситуацію в державі, як дуже гостру: Україна — в політичній кризі, причина — ігри в парламенті.

Після незадовільного голосування щодо прохання прем'єра про відставку, парламент почав міркувати, що робити далі. Ті пропонували подумати про те під час перерви, ті — заслухати уряд щодо програми виходу з соціально-економічної кризи, а депутат Ігнатенко — повернутися в листопад 1992 року, тобто забрати в уряду повноваження і повернути їх Президентові. На тому і зійшлися. Повернули статус-кво: уряду — урядове, президенту — президентове, Верховній Раді те, що належить їй.

Проголосували постанови щодо НБУ, Фонду держмайна, доповідей Президента і Голови ВР, внесли до порядку денного обговорення програми КМ по виходу з наявного соціально-економічного становища, та постанови про формування ресурсів.

Андрій БОЄЧКО.

* * *

Наприкінці засідання депутати заслухали і обговорили доповіді віце-прем'єр-міністра Віктора Пинзеника з питань економічної реформи, у зв'язку з новим підвищенням цін на енергоносії та міністра праці Михайла Каскевича про систему соціального захисту населення. Затверджено мінімальний розмір заробітної плати в сумі 6.900 карбованців, а мінімальної пенсії — 13,800 карбованців. Наступне засідання Верховної Ради відбудеться 1 червня.

У постійних комісіях Верховної Ради

А ДІТИ ЦЬОГО І НЕ ЗНАЛИ

— Нічого кращого не знаю, як тая мати молодая з малим дитятком на руках...

Ці слова нашого великого поета і сьогодні бентежать душу, пронизують щемом, коли бачиш, як тяжко нині матері з дитиною. І в чорнобильській біді, і в буденному житті... І переповнюєшся гнівом від того, що є серед нас заповзяті ділки, які прагнуть поживитися і на дитячій скруті.

Позавчора дві постійні Комісії Верховної Ради України — з питань здоров'я людини та у справах жінок, охорони сім'ї, материнства і дитинства — на спільному засіданні розглянули питання про діяльність Центру матері і дитини при Українському науковому центрі радіаційної медицини. Точніше, заслухали доповідь робочої групи, очолюваної народним депутатом Р. Богатирьовою, яка перевіряла критичні листи з цієї державної високогуманної установи. Те, що почули депутати, важко передати на папері.

Центр існує вже кілька років, але й досі чітко не визначено його структури, функцій, регіонів обслуговування матерів і дітей, навіть функціональних обов'язків працівників. В результаті — немає аналізу причин і стану захворюваності, не ведеться належна консультативно-діагностична робота, неефективно використовується дорога медична техніка тощо. Зате під гуманним прапором «піклування про материнство і дитинство», як доповіла депутатам Р. Богатирьова, ділки від медицини вдалися до активних комерційних заробітків і за короткий строк, грубо порушуючи фінансову дисципліну, розтринькали понад 13 мільйонів карбованців, виділених державою на оздоровлення матерів і дітей. До яких тільки хитрощів не вдавалися «дитячі благодійники», очолювані головним лікарем А. Нероновим, щоб набити власну казну! Необгрунтовано вилучали з обігу бюджетні кошти, купували за них телевізори, радіоапаратуру, автомобілі, холодильники, перепродували їх кооперативу «Пік» та іншим комерційним структурам. Значну частину приміщень, а також багато устаткування, транспортних засобів передали в оренду різним малим підприємствам, які не мають жодного відношення до оздоровлення матері і дітей. Причому невідомо, хто і як бере орендну плату. За документами заборгованість по ній становить уже майже 800 тисяч карбованців. Під час перевірки в окремих працівників Центру виявлено значну нестачу матеріальних цінностей, а в інших — лишки предметів медичного призначення, одержаних як гуманітарну допомогу, на 550 тисяч карбованців.

Йшлося на засіданні комісій і про те, що головний лікар Центру А. Неронов всупереч чинному законодавству обіймав одночасно дві керівні посади, він ще очолював мале підприємство «Комета», мав відповідну плату 42,8 і 181,3 тисячі карбованців. Крім того, його було зараховано за сумісництвом лікарем-методистом в очолюваному ним Центрі і лікарем-консультантом з інструментальної діагностики в Шевченківському територіально-методичному об'єднанні Києва, де він також одержував по півокладу. Щоб мати «надійних помічників», Неронов незаконно ввів до штатного розкладу Центру 40 зайвих посад з річним фондом заробітної плати майже 6 мільйонів карбованців.

Зрозуміло, що хворим дітям, враженим чорнобильською бідою, та їхнім мамам все це було невідомо. Вони не знали, куди витрачають гроші, які виділила держава на їхнє оздоровлення. Знали лише, що нерідко чогось домогтися у цьому Центрі надзвичайно важко. Отож і писали листи до Верховної Ради. Але ж про все це не могли не знати керівники Міністерства охорони здоров'я України, чиї спеціалісти не раз перевіряли діяльність Центру. І дуже непереконливо звучало на засіданні комісії намагання заступника міністра В. Пономаренка хоч якось применшити вину свого відомства.

Депутати негативно оцінили діяльність керівництва Центру, Міністерства охорони здоров'я, зажадали від останнього негайно навести належний порядок. Матеріали про фінансові та інші зловживання керівництва Центру вирішено передати правовим органам.

Володимир ЧЕРКАС.

ПРО СТАНОВИЩЕ УКРАЇНИ ТА ПРОГРАМИ ВНУТРІШНЬОЇ І ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕЗИДЕНТА ТА УРЯДУ УКРАЇНИ

Доповідь Президента України Леоніда Кравчука на сесії Верховної Ради України 20 травня 1993 року

Шановні народні депутати!

Питання, винесені сьогодні на розгляд у щорічній доповіді, далеко не нові для Верховної Ради. Вони уже не раз, особливо за останні місяці, докладно обговорювалися в цьому залі. Два дні, 18—19 травня ц. р., обговорювалась доповідь Кабінету Міністрів України про соціально-економічне і політичне становище, що склалося в Україні, та шляхи виходу з нього.

Раніше обговорювалися проекти індикативного плану та бюджету на 1993 рік, а також основних напрямків зовнішньої політики України, воєнної доктрини та інші важливі питання життя нашої держави.

З усіх цих принципових питань доводилося висловлюватись, в т. ч. і на засіданні Верховної Ради. Виходячи саме з цього, вважаю за необхідне зосередитися в цій доповіді лише на ключових проблемах.

Перш за все, про оцінку ситуації в цілому. Україна утверджувалась як держава, формувалися і вдосконалювалися її державні інститути. Світ все більше усвідомлює, що на політичній карті з'явилася нова, європейського масштабу держава, з якою потрібно рахуватися, поважати її інтереси, її політику. В економічному плані зроблені лише перші кроки до структурованої, відповідно до потреб народу, економіки, створення нової економічної системи. І всі ці історичної ваги завдання ми розв'язували вперше: помилялися, сперечалися, применшували іноколи свою роботу, але йшли вперед. Тепер детальніше про ці та інші проблеми.

ШЛЯХ РЕФОРМ ВАЖКИЙ, АЛЕ НЕМИНУЧИЙ

Як наголошувалось в доповіді Кабінету Міністрів, у виступах народних депутатів, в Україні склалось загрозливе економічне та соціально-політичне становище. З такими оцінками не можна не погодитись. Але, звичайно, цього мало. Потрібно будь-що знайти вихід із ситуації. Для цього необхідно насамперед глибоко проаналізувати причини такого становища.

До того, що вже говорилося з цієї трибуни, і в доповіді Кабінету Міністрів, і в виступах депутатів, можна додати ще й таке. Розробляючи економічну стратегію, ми явно переоцінили можливості української економіки, не врахували, що вона структурно була побудована за принципом незавершеності, позбавлена цілісності, гармонійності, комплексності. Не усвідомили також величезну залежність від економік інших держав колишнього Союзу. Звідси — енергетична і платіжна кризи, які сьогодні є найнебезпечнішими факторами.

Ми також з запізненнями оцінили небезпеку залежності грошової системи України від єдиного в межах СНД емісійного банку, а відтак від цінової та грошової політики Росії. З рубльової зони вийшли формально, некваліфіковано відпрацювали систему розрахунків на всіх рівнях. Відставання від потреб життя банківської та фінансово-кредитної систем значно загострили дестабілізаційні процеси. Як це не прикро, вилікувати цю важку хворобу навіть в межах власної економіки нам не вдалося і протягом цього року. Всі закони обігу рубля, будемо відвертими, діють сьогодні в Україні, карбованець продовжує бути його тінню, але спотвореною. А це призвело фактично до кризи кредитно-фінансової, грошової системи нашої держави.

Наші аналітичні служби, фахівці, вчені, на жаль, виявились нездатними розробити таку програму економічної реформи, яка була б адекватною конкретно-історичним умовам України, її реальним можливостям, нарешті, менталітету нашого народу. Ідей багато, критики ще більше, а цілісної концепції так і немає. Мусимо відверто сказати, що весь час відчуваємо надзвичайно гострий дефіцит в кадрах, допускаємо серйозні кадрові помилки.

Помилкою було й те, що при розробці економічних головні пріоритети віддавались негайній лібералізації економіки, явно недооцінювалась роль держави в проведенні реформ. Саме реформ, а не повернення до адміністративного регулювання. Зараз ця помилка виправляється, проте спостерігається тенденція до іншої крайності: посилення централізації там, де це уже неможливо і навіть шкідливо. Відсутня належна підтримка приватного і орендного секторів. Більшість економічних рішень приймається в екстремальних умовах, а тому вони глибоко не продумуються.

Як відомо, протягом останніх двох років урядом розроблено 7 програм виходу економіки України з кризового стану. Практично всі вони були схвалені Верховною Радою. Однак через відірваність їх від життя, протистояння політичних сил, невизначеність функцій і повноважень владних і управлінських структур, відсутність відповідальності майже всіх ланок господарського механізму, вони виконувались незадовільно. Навіть власну бюрократію не вдалося вгамувати.

І, нарешті, вкрай неефективним був контроль за виконанням програм, особливо на регіональному рівні. До цього ще треба додати і низьку професійну підготовку частини посадових осіб в усіх ланках влади, їхні помилки, а то й небажання відповідно діяти в нових обставинах. Навіть важко точно визначити, чого було більше: невміння чи небажання. Все це плюс недосконале законодавство, боротьба законів та декретів призвели до паралічу дій виконавчих структур, дальшого поглиблення кризи.

Тепер потрібно виправляти помилки, бо під загрозою опинилася не тільки економіка, але й національна безпека держави.

Найбільш суттєвим є питання: як, яким чином виправляти, чи посилювати ринкові реформи, чи йти іншим шляхом, чи просто і далі вести дискусії про вибір шляху, що практично означає стояти на місці і вигадувати, на кого потім перекласти вину і відповідальність.

На мою думку, в основу нового підходу має бути покладено органічне поєднання радикальних реформ з еволюційними перетвореннями, особливо в базових галузях і військово-промисловому комплексі, з підтримкою тих галузей і підприємств, які визначають долю держави і здатні стати тією ланкою, вхопившись за яку, можна витягнути всю проблему. Потрібно негайно зняти нормативні, організаційні і управлінські перешкоди на шляху реформ, рішуче посилити відповідальність в усіх ланках державного і господарського механізмів. Інакше може скластися парадоксальна ситуація. Ми не зможемо взаємодіяти з іншими країнами, особливо з СНД, з об'єктивних причин. Ринкові механізми не узгоджуються з директивними. Я хочу на цьому наголосити, тому що і Росія, і інші держави на шляху перетворень пішли значно далі. Ми можемо дуже відстати. Там уже буде нова економіка, нові виробничі відносини, а у нас — старі.

А тепер хотів би висловити декілька міркувань стосовно практичних кроків на шляху подолання економічної кризи.

Перше. Я дав доручення створити науково обгрунтовану модель української економіки майбутнього та розрахувати оптимальний стратегічний курс просування до цієї моделі, спираючись на потенціал України, враховуючи помилки, які ми зробили, розвиваючи ефективні партнерські зв'язки з державами колишнього Союзу, інтегруючись до європейської, світової економіки.

Модель української економіки, на нашу думку, має бути ринковою, соціально орієнтованою, спрямованою на задоволення потреб власного народу і спиратись на власні можливості. Вона повинна враховувати економічні зв'язки, які об'єктивно склались в межах СНД, можливості інвестування західного капіталу в господарство України.

Я вже неодноразово наголошував на тому, що Україна прагне йти шляхом зближення з нормальними економіками інших держав. Але остаточна реалізація цього шляху потребує наявності у нас саме такої нормальної природної економіки за європейськими стандартами. А це неможливо, якщо ми втратимо існуючі сировинні джерела та ринки збуту в державах колишнього соціалістичного табору, якщо будемо руйнувати зв'язки з країнами СНД. Тому переорієнтація зовнішніх господарських зв'язків повинна будуватися не на основі емоцій та амбіцій, а йти нормальним шляхом, рахуючись з об'єктивними реаліями.

Цей шлях, окрім усього іншого, передбачає спадкоємність правових та економічних засад в цих сферах, в т. ч. і у такій, як зовнішньоекономічна діяльність.

Наші закони «Про гарантії іноземних інвестицій» та «Про іноземні інвестиції» добре сприйняті діловими колами в усіх країнах Сходу і Заходу, і не можна допустити їх руйнації. Тому що це докорінно змінить інвестиційний клімат в Україні.

Саме тому я вважаю, що Кабінет Міністрів правильно вчинив, переглянувши на днях свої раніше прийняті декрети з цих питань, в які вніс ряд поправок, спрямованих на лібералізацію зовнішньоекономічної діяльності та режиму іноземного інвестування. Що це правильно, свідчать спостереження соціологів, у тому числі іноземних. Було задано 14 запитань іноземним інвесторам: що заважає вкладати капітал в Україну? 73,1% відповіли — закони та інструкції, що постійно змінюються, 59,6 — неадекватна банківська система і 46,2 — заплутане інвестиційне законодавство. А можливості наших управлінських кадрів і робітників зайняли лише близько 17 відсотків. Тобто на першому місці — саме законодавство і нормативні акти.

Якщо й надалі будуть вноситися суттєві зміни в уже прийняті закони і нормативні акти, то зовнішньоекономічна діяльність може згорнутись. А всім відомо, що постулатом ринкової економіки є таке положення: менше товарів вивозиться за межі країни — менше товарів залишається на її внутрішньому ринку. Це парадокс, але це правда.

Ми зараз не можемо купити все, що хотіли б, у нас просто немає чим платити. А немає чим платити тому, що ми надто мало продаємо: зменшуємо весь час продаж товарів.

На жаль, саме цю істину нам дуже важко засвоїти. Трагізм ситуації полягає ще й в тому, що рух здійснюється в умовах скорочення виробництва і може трапитися те, чого до цього часу не знала світова економічна історія — криза надвиробництва в умовах падіння виробництва. Тут наводились приклади, коли наші товари вже не хочуть купувати. Скорочується ринок. Це все серйозні речі. І я на цьому особливо наголосив, навів приклади, тому що, на наш погляд, зовнішньоекономічна сфера є сьогодні надзвичайно важливою з точки зору одержання прибутків для оплати товарів, в т. ч. й енергоносіїв.

Друге. Слід чітко визначитися в корінному питанні, а саме з власністю, з її господарем. Незважаючи на те, що давно прийнято базовий Закон про власність, до якого вносилися численні зміни, цілісного бачення його реалізації досі немає. Потрібно до кінця року провести акціонування державних підприємств, тобто перевести їх у ринкові координати, рішуче перейти до функціонально - державного управління економікою. Ми повинні застосувати, якщо це буде потрібно, навіть примусові демонополізаційні заходи. Вважаю, що комплекс рішень щодо механізму управління власністю і структурної перебудови виробництва має вирішальне значення не лише для приватизації державної власності, а, безперечно, і для створення у країні цивілізованої ринкової економіки.

Держава, уряд в цих умовах повинні забезпечити грамотну податкову, кредитно-фінансову та банківську політику, посилити роль Національного банку.

Нарешті, центральним питанням приватизації є одвічне українське питання про землю. Глибоко переконаний: земля має належати тому, хто її обробляє. Маючи землю, її власник сам найкращим чином визначить прийнятну для нього форму організації виробництва. Властива для сільського господарства всіх розвинених країн різноманітна кооперація в процесі виробництва і збуту сільгосппродукції, безумовно, збережеться, але набуде природного характеру.

Ми знаємо і можемо діяти відповідно, ствердивши всі форми власності як рівноправні. Але за будь-які форми власності виробник має бути зацікавлений у виробництві. Найголовніше завдання—стримати неконтрольоване зростання цін, зупинити гіперінфляцію. Тут потрібні радикальні заходи. Вони готуються і найближчим часом будуть подані на розгляд Верховної Ради України.

Третє. Одне з пріоритетних місць належить розробці виваженої структурної стратегії. Адже сьогодні спад виробництва набув не структурного, свідомо регульованого, а неконтрольованого характеру.

Звідси ясно, що без адекватної державної структурної політики вгамувати економічну і фінансово-грошову кризу неможливо, неможливо побудувати і незалежну економіку. Головна мета структурної стратегії в Україні — рішуче зниження рівня енергетичної та іншої ресурсної залежності від зовнішніх факторів і зміцнення цим самим економічної безпеки держави. Крім того — це реальний вихід економіки України на світовий ринок, значне зростання валютних надходжень. Ми повинні вжити таких за-

(Продовження на 4-й стор.).

Доповідь Президента України Леоніда Кравчука на сесії Верховної Ради України 20 травня 1993 року

(Продовження. Початок на 3-й стор.)

ходів, щоб підвищити адаптаційні можливості української економіки щодо кон'юнктури міжнародного, і, передусім, європейського поділу праці, і здатність до швидких структурних трансформацій на власній основі.

Треба внести корективи і в грошово-кредитну політику. Йдеться про необхідність відмовитись від нереальних намагань позбутися в короткий строк дефіциту держбюджету, переглянути кредитну політику, підходи до позичкового проценту, маючи на увазі той факт, що коли плата за кредит покривається підвищенням ціни виробником, сам кредит стає інфляційним фактором.

Потрібно завершити розробку комплексної грошової реформи. Ми, мабуть, кожного дня маємо інформацію про те, що то в одній, то в іншій країні СНД вводяться власні гроші.

Ми маємо реальні можливості, незважаючи на різні точки зору, здійснити комплексну грошову реформу. До речі, Кабінетом Міністрів створені відповідні комісії і вони працюють. Це буде одним із вирішальних факторів стабілізації економіки.

Український карбованець, наслідуючи усі недоліки купона, вичерпав свої можливості перехідної валюти, нездатний стати засобом нагромадження, фінансового забезпечення інвестиційної політики, зовнішньої торгівлі. Його дальше функціонування може завершити руйнування фінансово-грошової системи.

Тепер найважливіше питання, мабуть, з усього того, про що ми говорили два дні, і ще будемо обговорювати. Хто повинен здійснювати ці заходи, хто має взяти на себе відповідальність за реформи, за збереження держави? Сьогодні це вже не риторичне запитання, а етапний крок, якого чекає наш народ.

У виступах депутатів порушувались ці питання, були пропозиції. Хочу висловити свою позицію. Ми творимо державу і шукаємо шляхів удосконалення всіх ланок влади. Це нормально. В останній час цей пошук пішов у двох основних напрямах. Перший — делегування повноважень однієї влади іншій; другий — часткове позбавлення повноважень однією владою іншої. Ми пішли не по шляху вдосконалення кожної гілки влади, а по шляху передачі владних повноважень.

А тому ситуація загострилась, протистояння посилилось. Інакше і бути не могло. Якщо надалі будемо йти цією дорогою, то протистояння ще більше загостриться, перенесеться на всі ланки влади на місцях. Настав час визначитись всім — і Президентові, і Верховній Раді, і Кабінетові Міністрів. Бо саме вони, особливо Верховна Рада і Президент, несуть безпосередню відповідальність перед народом.

Моя позиція така. Президент бере на себе безпосереднє керівництво Кабінетом Міністрів, тобто очолює його. Верховна Рада вносить відповідні зміни до Конституції. Вони незначні. По суті йдеться про зміну двох-трьох статей. Верховна Рада обирає віце-президента. Президент формує уряд і бере на себе виконавчу владу. Парламент приймає закони, постанови і здійснює тільки ті повноваження, які передбачені Конституцією. Тобто фактично зовсім не йдеться про будь-яке позбавлення повноважень Верховної Ради.

Скажу більше. Президент не ставить питання про додаткові повноваження. Він ставить питання так: Верховна Рада надає йому одне повноваження — приймати укази з неврегульованих законодавством економічних питань, які втрачають силу після прийняття Верховною Радою відповідного Закону. І не треба законами відміняти декрети, або указами відміняти закони. Це нічого не дасть, і життя це вже підтвердило.

Коли ми це зробимо, то до прийняття нової Конституції і проведення нових виборів не потрібно буде здійснювати ніяких змін щодо делегування повноважень або передачі владних структур. Зараз головне завдання Верховної Ради — це прийняття нової Конституції.

Інший варіант знайти важко. І ось чому. Скажімо, Верховна Рада дає повноваження уряду при певних застереженнях. Уряд видає декрети, а Верховна Рада — закони. Уряд зупиняє закони, а Верховна Рада накладає вето на декрети. Повне безладдя. Але відповідальність за законодавчу і нормативну базу перед народом несе Верховна Рада, а не уряд. Я не хочу, щоб на мене хтось ображався, але у всьому світі існує легітимна нормативна практика. Перед народом несуть відповідальність Верховна Рада, обрана народом, і всенародно обраний Президент. Уряд несе відповідальність тільки перед Верховною Радою і Президентом. Тому треба все поставити на свої місця. Ви розумієте, що сталося? Ми передали свою роботу уряду щодо декретів, але нам хочеться, щоб він робив її за нашим замовленням. Але це неможливо.

Я свою позицію висловив. Хочу, щоб це зробила і Верховна Рада. І це потрібно зробити сьогодні або завтра. Не може бути невизначеності.

Наступне питання, це — про подання ще однієї комплексної програми на розгляд Верховної Ради. Але я вважаю, що це нереально. Потрібно розробити окремі програми: соціального захисту, грошової реформи, приватизації. І такі завдання відповідні групи і комісії мають. Тільки це треба робити негайно. Ми мусимо також реагувати і на найбільш гострі проблеми, не чекаючи розробки програм. Це стосується захисту інвалідів, пенсіонерів, багатодітних сімей, забезпечення житлом військовослужбовців, працівників інших, як інколи кажуть, силових міністерств. Така програма щодо військовослужбовців вже розроблена і в цьому році почне здійснюватися.

БУДУЄМО СИЛЬНУ ДЕМОКРАТИЧНУ ДЕРЖАВУ

Кризові явища в суспільстві пов'язані не лише з прорахунками в реформуванні економіки України. Вони є також наслідком уповільнення у розв'язанні проблем державотворення. Це властиво і для загальнодержавної, і для регіональної політики. Слід визнати, що досі не склався державний механізм, який ефективно працював би. Мабуть, серед нас немає таких, хто був би задоволений результатами роботи структур усіх ланок державної влади, а також місцевого самоврядування.

Не впорядкована і має чимало суперечностей і прогалин наша державно-правова система. Лише перші кроки робить судово-правова реформа. Не визначені статус і порядок діяльності багатьох державних інституцій. Соціальна незахищеність державних і муніципальних службовців плюс менталітет, відповідно і виховання, сприяє поширенню такого потворного явища, як корупція.

Не вщухають дискусії довкола конституційних питань: політичного ладу, виборчої системи, форм державного правління, устрою, організації місцевої влади тощо. І в цьому немає біди. Слід лише пам'ятати, що ми маємо обмежений час для обговорення цих питань.

Від своєчасного розв'язання проблем державотворення залежатиме саме політичне виживання нашої держави. І вибір тут не дуже широкий: або будемо йти вперед, або будемо сперечатися куди йти, як іти і що будувати. При цьому важливо, що процес державної реформації має концептуальні засади, які визначені в Декларації про державний суверенітет України. Триває робота над концепцією зовнішньоекономічної діяльності України. У Верховній Раді доопрацьовуються основні напрямки зовнішньої політики України та воєнна доктрина України. Я вважаю, що вже є можливість їх прийняти.

Виключно важливе значення для державотворення має також створення належної системи забезпечення національної безпеки України, тобто необхідно створити конституційний орган, який би координував всю діяльність у цій сфері. Для цього Верховній Раді потрібно визначити статус Ради національної безпеки України як державного органу з належними повноваженнями і внести необхідні зміни в діючу Конституцію. Відповідні пропозиції та проекти документів передані у Верховну Раду.

Досвід показує, що багато хто, не лише в Україні, хотів вирішити конституційні проблеми з певним тиском. Діючої Конституції, безумовно, слід додержуватись, якщо хочемо будувати правову державу. Подобається чи не подобається, але поки є Конституція, ми повинні її додержуватись. Проте, і це таки факт, скільки разів її ми «латали і перелатували», скільки внесено змін і доповнень, скільки в ній неузгоджених положень. Чи є ще у світі така Конституція, в тексті якої зазначено про припинення дії трьох глав?

Думаю, що кожен за особистим або корпоративним інтересом може знайти в цьому документі те, що йому потрібно. І не дай нам Бог розпочати конституційні ігри і конституційні війни. Фінал тут один — політичне і державницьке протистояння, а потім і самогубство.

У державотворенні маємо визначитись з трьома головними проблемами: з формою державного правління в центрі, з територіальним устроєм України, з організацією влади на місцях.

На засіданнях Конституційної комісії вони обговорені і будуть внесені на розгляд Верховної Ради. Після цього можна буде приймати Закон про вибори і проводити їх, як належить.

Ще раз наголошую, що часу для того, щоб затягувати вирішення цих питань, у нас уже немає, якщо ми справді вболіваємо за державу, за Україну.

Якщо ж ми не зможемо прийняти нову Конституцію, то треба шукати інші шляхи, аж до безпосереднього звернення до народу. Зупинитись, повторюю, ми не можемо, не маємо права.

УКРАЇНА І СВІТ

Шановні народні депутати!

Нещодавно ми детально розглянули схвалений у першому читанні документ про основні напрями зовнішньої політики нашої держави. Під час обговорення ви змогли одержати значну частину відповідей на запитання з цієї теми від міністра закордонних справ. Тому у цьому розділі зупинюсь на головних аспектах зовнішньополітичної діяльності держави і Президента.

Україна самостійно визначає і проводить свій зовнішньополітичний курс лише трохи більше року. Цей курс спрямований на забезпечення міжнародного визнання України як суверенної держави, утвердження її міжнародної правосуб'єктності, встановлення рівноправних відносин з іншими державами світу.

На сьогодні Україну як незалежну державу уже визнало 139 країн світу. Можна сказати, що процес її міжнародного визнання та входження на рівноправних засадах у світове співтовариство головним чином завершено.

Проводячи зовнішню політику, ми приділяли першочергову увагу, з урахуванням пріоритетних національних інтересів, створенню зовнішніх умов безпеки держави. Ми прагнули проводити гнучку і збалансовану лінію на розвиток і зміцнення дружніх, партнерських двосторонніх відносин з іншими державами світу і насамперед з нашими сусідами.

Розширювалась наша участь у багатосторонніх регіональних і універсальних міжнародних структурах, діяльність яких спрямована на підтримку міжнародного миру та безпеки, відвернення і врегулювання конфліктів. Україна була й серед ініціаторів створення СНД, завдяки чому, я в цьому переконаний, вдалося уникнути розвитку подій за «югославським сценарієм»

Мене часто звинувачують у розвалі Радянського Союзу без повноважень на це народу. Хочу на це звинувачення відповісти всім: 24 серпня 1991 року в цьому залі переважною більшістю голосів депутатів прийнято Акт проголошення незалежності, де сказано, що Україна є самостійною, незалежною, правовою державою, що на її території діють тільки Конституція і закони України. На всеукраїнському референдумі було поставлено питання: чи підтримуєте ви Акт проголошення незалежності? 92 відсотки від тих, хто прийшов до урн, проголосували «за», а це 75 відсотків усіх виборців України. Тобто Акт підтримала конституційна більшість.

Тому я їхав до Беловезької Пущі, маючи мандат народу. Тут не було вагань. А була конкретна, ясна позиція.

Участь України в СНД, окрім того, що відкривала можливість урегулювати питання правонаступництва щодо СРСР, формування відносин з учасниками Співдружності на міжнародних правових принципах, стала ще й фактором стабілізації нашої політичної безпеки.

Зараз в СНД відбуваються дуже важливі зміни, йдуть інтеграційні процеси. Економічну інтеграцію ми підтримуємо. В Мінську це була ініціатива України, щоб інтеграційні економічні процеси розвивалися в рамках СНД якомога ширше. Я звернувся з поданням до Верховної Ради з цих принципових питань. Потрібно, щоб законодавчий орган тут визначився. Я не перекладаю відповідальності на Верховну Раду. Навпаки, мене звинувачують часто-густо у тому, що я не ставлю до відома депутатів. Я передав відповідну записку до Верховної Ради.

В документі, який ви схвалили при ратифікації Договору про СНД, є застереження. Я дію згідно цих застережень. І не треба мене безпідставно звинувачувати.

Якщо ви знімете ці застереження — інша річ. Тепер уже йдеться не тільки про мою позицію, а про те, що там передбачається. Хочу, щоб ви це знали. Тому що хтось виступає за економічний союз, хтось за щось інше. Так от, в поступовому переході до економічного союзу передбачаються суттєві зміни в національному законодавстві. Там прямо сказано, що частину законодавчого суверенітету держава передає наднаціональним органам. Зараз готується відповідний документ. Як тільки він буде підготовлений, я вам його надішлю.

Але хочу, щоб ви це знали. Тому що це вже не моя справа — віддавати комусь суверенітет у законодавчій сфері. Ми ж виходимо з раніше схваленої нашим народом лінії. Щоб у рамках СНД велася робота, спрямована на забезпечення вільного розвитку зв'язків підприємств, виробників і споживачів продукції. Зняття всіх перешкод на шляху їх взаємодії, формування такого ринку товарів і послуг, який привів би до нормальних зв'язків, але не створив би наднаціональних структур і не обмежив би суверенітет України. Це і моя позиція. Ви маєте висловити свою.

Оскільки є великий резонанс щодо цих документів, то після їх опрацювання я передам їх на розгляд Верховної Ради. Подейкують, що ми вже підписали договір про економічний союз. Нічого подібного. Підписали документ, яким дано доручення підготувати такий союз. Я на цьому документі, у відповідності до позиції Верховної Ради, написав, що Україна не підтримує термін «союз». Ми підтримуємо інтеграцію, інтеграційні процеси.

(Закінчення на 5-й стор.).

Доповідь Президента України Леоніда Кравчука на сесії Верховної Ради України 20 травня 1993 року

(Закінчення. Початок на 3-й та 4-й стор.).

Було також підписано декларацію та рішення про створення економічного союзу, але це підписано як доповнення для того, щоб дати напрями основної роботи.

Були підписані ще й інші документи. Зокрема про консультативно-дорадчий орган. Але це вже не є новою проблемою в діях Президента і Уряду. Це випливає з тих документів, які ми вже підписали раніше.

Ось така ситуація склалася в СНД. Тут наша позиція чітка і однозначна. Ми за те, щоб СНД існувала, ми за те, щоб Співдружність розвивалась у рамках економічних стосунків, але ми не можемо підтримати політичну, військово-політичну інтеграцію і всі інститути, які будуть утворюватися, тому що це загрожує суверенітетові.

Україна є рівноправним членом Наради з безпеки і співробітництва в Європі, вона підписала Хельсінкський заключний акт (НБСЄ) і Паризьку хартію для нової Європи. Внаслідок цього було забезпечено її входження до загальноєвропейського процесу, що на нинішньому етапі разом із членством в ООН може вважатися однією з головних міжнародних політичних гарантій національної безпеки і незалежності. Разом з тим не можна не помічати тих кардинальних змін, які відбулися за останні роки у зв'язку з розпадом старої системи, появою нових незалежних держав в європейському регіоні.

Мабуть, настав час світовому співтовариству, як це робилось після світових війн, зібратись і творчо переосмислити ці події, можливо, внести корективи в ті структури безпеки і співробітництва, розподілу праці, що нині існують.

Велику роботу Президент, уряд, Верховна Рада провели щодо ратифікації Договору про СНО-1 і щодо приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, щоб прийняти такі рішення, які найповніше відбивали б усі існуючі реалії і відповідали інтересам безпеки нашої держави.

Переконаний, що, керуючись вищими інтересами держави, сповідуючи послідовність в політиці, Верховна Рада розгляне ці документи і прийме розумні рішення.

Звичайно, як показують аналіз та розрахунки, виконати умови зазначених договорів Україна спроможна при наданні відповідних гарантій її безпеки, фінансово-технічної допомоги, компенсації за матеріальні цінності, що складають цю зброю. Робота по забезпеченню реалізації положень цих документів з нашого боку ведеться інтенсивно. Є певне просування вперед і з боку західних держав, і з боку Росії.

Тепер — про розвиток двосторонніх відносин з іншими державами. Безперечно, особливе місце тут належить українсько-російським стосункам. Не буде перебільшенням сказати, що від їхнього характеру значною мірою залежить доля демократичного розвитку як України, так і Росії, стабільність не лише на євроазіатському континенті, а й в усьому світі.

Після тривалих переговорів, зустрічей мені здається, що наступив або наступить, я в це вірю, новий етап стосунків між Україною і Росією. Це розуміє і українська сторона, і російська сторона.

До речі, до нас мав приїхати з делегацією Голова Ради Міністрів Росії Віктор Черномирдін, щоб підписати документи про співробітництво. Але, на жаль, у зв'язку з тим, що ми тут ведемо таку велику роботу, цей візит перенесли.

Незважаючи на періодичні загострення, що виникали внаслідок дій певних політичних кіл, відносини з Росією розвивалися все ж таки стабільно. Цьому сприяли й безпосередні зустрічі вищих державних керівників двох країн, підтримання активного діалогу та започаткування належної договірно-правової бази двосторонніх відносин.

Росія проводить політику захисту своїх інтересів. І ця політика є цивілізованою. Не треба звинувачувати Росію, що вона комусь продає сировинні ресурси дешевше, а комусь дорожче. Не вірте цьому. Росія продає і буде продавати всім за однаковою ціною, інакше й бути не може. Це нормальне явище. Це їхня справа, а не наша. Ми маємо також робити так само і захищати свої інтереси. Не треба думати, що нам хтось, якщо ми станемо на коліна, віддасть щось задарма. Це просто несерйозно.

Ми й надалі робитимемо все для того, аби сприяти усвідомленню всіма політичними структурами обох сторін безперспективності і згубності курсу на конфронтацію в українсько-російських відносинах.

Наші зусилля в цьому напрямі дають підстави сказати, що сторони усвідомили значення дружніх партнерських стосунків України і Російської Федерації і готові перевести їх в якісно новий етап.

Що ж до наших взаємин з іншими країнами — колишніми республіками СРСР, то вони партнерські і взаємовигідні. З усіма ними встановлено дипломатичні відносини, укладено договори про дружбу і співробітництво.

Важливе значення надавалося встановленню добросусідських і взаємовигідних відносин з країнами Центрально-Східної Європи, підкріпленню їх відповідною договірною базою. Вважаю, що в інтересах держав цього субрегіону, не вдаючись до відновлення якихось блокових структур, слід активніше співпрацювати не лише в становленні економічного співробітництва, але й з метою заповнення того вакууму безпеки, який тут утворився. Ці наші зовнішньополітичні ініціативи обговорюються, вивчаються і підтримуються багатьма державами. Звичайно, що такі зусилля могли б здійснюватись в загальних рамках НБСЄ.

Стратегічними цілями європейської політики України є утвердження її як повноправної європейської держави і стабілізуючого фактора в Європі. Тому значні зусилля спрямовувалися на встановлення якісно нових двосторонніх стосунків з державами Західної Європи.

Досить активно відбувалось становлення міждержавних відносин із Сполученими Штатами Америки. Україна і в майбутньому здійснюватиме лінію на поглиблення взаєморозуміння і різнопланового співробітництва з цією провідною країною світу. Ми не хочемо, щоб наші стосунки з США вимірювались лише ратифікацією Договору СНО-1. Мені здається, що це вже зрозуміли і керівники США.

Зроблено певні кроки до налагодження плідного співробітництва з азіатськими і латиноамериканськими державами — насамперед з тими, які мають помітний вплив на регіональну і світову політику.

Таким чином, головні завдання, що стояли перед зовнішньою політикою України на початковому етапі становлення її як суверенної держави — повноправного члена міжнародного співтовариства, слід вважати реалізованими.

Найважливіше завдання зовнішньої політики на наступному етапі — становлення України як впливової європейської держави. Це надзвичайно важливе і складне завдання. Концепцію і конкретні підходи його вирішення слід визначити і схвалити якомога швидше, щоб всі органи державної влади та посадові особи могли їх здійснювати. Щоб Україна на міжнародній арені говорила одним голосом.

Шановні народні депутати!

Нас чекають серйозні випробування практично в усіх сферах життя. І природно, що ці випробування гасять ейфорію, багатьох повертають у світ реальностей, а декого виводять із стану дрімоти й байдужості. Є й такі, що розгубилися, зневірилися, воліють зупинитися. І цю обставину намагаються використати певні політичні сили, прагнучи дестабілізувати суспільство, розхитати основи молодої Української держави. Історичний досвід мав би бути перестородою для нас. Адже не раз Україну підкоряли саме нашими руками. Я переконаний, цього разу наш народ вирветься з зачарованого кола. І завдання всіх політичних сил допомогти йому здійснити цю історичну місію.

(Укрінформ).

ПРО ВЗАЄМОДІЮ ВЛАДНИХ СТРУКТУР

Доповідь Голови Верховної Ради України І. С. ПЛЮЩА на сесії Верховної Ради України 20 травня 1993 року

Шановні народні депутати, шановний Леоніде Макаровичу, шановний уряд!

Звичайно, після такого перебігу подій говорити якимись виваженими фразами і з урівноваженими думками складно. Насамперед хочу сказати, що я знав з учорашнього дня про ту пропозицію, яку вніс у своїй доповіді Президент, і весь час над цим думав. Дозволю собі, Леоніде Макаровичу, сказати напочатку, що я думаю про цю пропозицію, і прошу вірно мене зрозуміти.

Я якоюсь мірою поділяю запитання, яке зробив депутат Євген Мармазов, чи потрібно було ці два дні обговорювати дії уряду, тим більше, що були пропозиції Президії спершу заслухати доповідь Президента. Але я хочу, щоб ви, як колеги, зрозуміли і повірили, що саме в результаті цього обговорення, у дискусії щодо шляхів виходу зі становища, яке склалося, з урахуванням пропозицій, що надійшли, народилася ця думка. Вчора ми побачили, що з 56 депутатів, які виступили, тільки 23 внесли пропозицію про продовження додаткових повноважень уряду.

Але чи давало продовження повноважень однозначні підстави для того, щоб можна було сказати, що це єдино вірний шлях, який забезпечить стабільність, і буде вжито цілий ряд дій і заходів, які стабілізують наше суспільно-економічне і політичне життя. Такої впевненості, коли ми вчора обмінювалися думками, не було ні в мене, ні в Леоніда Макаровича, ні в Леоніда Даниловича. Тому ми повинні були думати над проектом рішення, який можна було б запропонувати. З тим учора ми розійшлися.

Сьогодні Леонід Макарович свою думку сказав. Повинен висловити свою думку і я. Може, хтось подумає, що я «перефарбовуюсь» чи перестрибую в інший бік. Але в мене є свідки, члени Президії Верховної Ради, які пам'ятають, що ще у січні минулого року на засіданні Президії, коли ми обговорювали широке коло питань, що стосувалися взаємодії і розмежування всіх ланок влади, я тоді говорив, що гілок влади є три. І коли, образно кажучи, на одній гілці дерева з'являються «конкуренти», то при формуванні крони їх вирізають.

Може це дещо грубе зіставлення. Але у нас вже є хоч невеликий досвід, є він і в інших країнах. Узагальнюючи його, можна дійти висновку, що дії виконавчої влади більш ефективні там, де вона зосереджена в одних руках. Сила виконавчої влади, і взагалі влади, більша тоді, коли вона менше дублюється. Інша справа, на чому базується ця влада, її сила. Головне, щоб ми не зробили знову для себе припущень і висновків, що ця сила тримається на вертикалі, на адмініструванні, бо це призведе до монархії або ще до чогось. Я думаю, що ми не повинні цього допустити. Маємо відповісти на запитання: «Хто ми і куди йдемо?», яке вчора і позавчора вже лунало в цьому залі.

Мені здається, сьогодні Леонід Макарович у своїй доповіді чітко сказав, хто ми і куди йдемо. Я міг би перерахувати основні документи, на які він посилався, але не буду забирати часу. Хочу сказати лише одне. Не тільки ми, Україна, туди йдемо, а йде Європа, в тому числі й Східна, йдуть і країни колишнього Радянського Союзу. І та перебудова, про яку багато говорили, хоч позитивних наслідків не було, розпочалася тому, що економіка, яку створили в Союзі, вже в 1985 році зазнавала краху. І з 1985 по 1990 рік було взято 86 мільярдів доларів кредитів, завдяки яким ми ті п'ять років ще якось трималися, йдучи тим шляхом. Але більше кредитів вже не давали, та й не було під що їх брати.

Я не поділяю позиції тих депутатів, тих політичних діячів, які твердять, що всі біди йдуть від Росії. Я не можу погодитися з тими економістами, які кажуть, що Росія піднімає і диктує нам ціни на енергоносії і т. ін. Це якесь урізане розуміння. Є загальні економічні закони, яких не можна ігнорувати. Сьогодні, наприклад, визначено, що одне з найвищих місць за життєвим рівнем у світі займає Японія. Завдяки чому їй вдалося піднятися на такий рівень? У цій країні найвищий рівень продуктивності праці і найнижчий показник матеріало- та енергомісткості вироблюваної продукції. Якщо ж ми проаналізуємо рівень продуктивності праці в нашій країні і ефективність затрат всіх видів, то переконаємось, чому саме ми сьогодні неконкурентоспроможні на світовому ринку. Можемо триматися лише на рівні тих країн, що, як і ми, тривалий час перебували в «соціалістичному секторі» економіки.

Який же вихід? Вчора дехто говорив з цієї трибуни, що ми і те, і інше не так робимо. Звичайно, є серйозні помилки. Але мені було цікаво, навіть дивно чути від таких економістів, як Фокін, Гетьман, коли вони говорили, що ми не так «вибігли» з рублевого простору, не такий курс ввели купона до рубля, не так ще щось зробили. Давайте на хвилину задумаємось, чи не спільні сьогодні біди у всіх тих, хто раніше чи пізніше вибіг з цієї системи, яку називали

(Продовження на 6-й стор.).

Друкується з деякими скороченнями.

Доповідь Голови Верховної Ради України І. С. ПЛЮЩА на сесії Верховної Ради України 20 травня 1993 року

(Закінчення. Початок на 5-й стор.).

«соціалістичним табором»? Подивіться, які склалися обставини. Ну, дехто твердить, що, мовляв, Україна вибігла, не задумавшись. А Росія хіба не вибігла? Враховуйте, що на старті у неї були значно кращі умови, бо ж вона протягом однієї доби переміняла вивіски і всі колишні союзні структури — і зовнішньоекономічні, і внутрідержавні, й інші — стали російськими. Але подивіться, які зміни сталися за цей час у Росії. Згадаймо, коли торік ми підписували угоди в Дагомисі, тоді курс рубля до долара був близько 200. А потім вони не змогли витримати гайдарівської політики і змушені були її коригувати. Сьогодні офіційний курс — понад 900 карбованців за долар. І це тоді, що Росії не доводиться купувати енергоресурсів, бо є власні.

Отже, кризові явища в економіці — то загальна тенденція. І причини їх загальні. Давайте подивимось, як кажуть, у корінь, у чому причини спаду нашої економіки. А корінь такий, що створювати національну економіку завжди, а тим більше в наших умовах, дуже важко. Та я вірю, що зможемо її побудувати. І буде українська національна економіка, як і російська, білоруська, киргизька...

Але треба діяти, враховуючи економічні закони і конкретну ситуацію. Думаю, дехто з присутніх у залі пам'ятає, як ми у червні минулого року радилися, як бути далі — виходити чи не виходити з рублевого простору. Я пам'ятаю ту розмову. Більшість поділяла думку: якщо ми не знайдемо механізму взаєморозрахунків з країнами — колишніми республіками Радянського Союзу, то розвалимо економічні зв'язки, бо вони не можуть без цього триматись горизонтально, які б вони не були.

Трохи пізніше відбулася конференція з питань грошово-кредитної політики. Для участі в ній запросили провідних фахівців з Міжнародного валютного фонду, Світового банку, спеціалістів з розвинутих країн Європи. Ми звертали до них з проханням: допоможіть створити механізм взаєморозрахунків країн СНД. Чи це буде кліринговий, чи змішаний, чи ще якийсь. Різні делегації, в тому числі й депутатські, вели дискусії з цих питань у Брюсселі, Москві та інших місцях. Здавалося, що він напрацьовується. І влітку минулого року, на одному з засідань президентської думи, було заявлено, що вже є такий механізм. Насправді він започатковувався тільки в Дагомисі, коли було підписано угоду між національними банками Росії і України. До цього він не був узгоджений ні на рівні СНД, ні на двосторонній основі. Як наслідок, економічні зв'язки по суті розірвалися.

Але проаналізуймо, чи вони розірвалися тільки між країнами СНД, чи й на власному, національному рівні. Вони розірвалися як в Україні, так і в Росії, бо не було чим розраховуватися.

І тут є загальна причина. Вона полягає в тому, що в Україні, як і в інших державах Співдружності, не створені фінансово-кредитна і банківська системи, а там, де закладено їх основи, вони не витримують навантажень нашої невизначеної економіки.

У цьому зв'язку хотілося б почути серйозний аналіз і висновки наших провідних економістів, вчених Академії наук, інших установ. Я поділяю думку депутата Боделана, який вчора у своєму виступі зробив докір на адресу наших вчених. Звертаюся до них з проханням провести наукові дослідження, спробувати відповісти на запитання, як же нам виживати, якими шляхами виходити з кризи. Чи з цим урядом чи без нього, чи з цією Верховною Радою, чи без неї? Адже те, що ми сьогодні пропонуємо, на жаль, не спрацьовує.

Подивімось на сільськогосподарського виробника. Ми довго, десь півтора року, говоримо в цьому залі, кому віддати перевагу — фермеру чи колективному господарю, державному підприємству чи колгоспу. А сьогодні вони вже всі опинилися в однаково скрутних умовах — чи то фермер, чи колективний власник. Це особливо тривожить. Справа в тому, що в таких умовах не може вижити жоден, бо не конкурентоспроможний у себе в країні. І хоч би як, Леоніде Даниловичу, ми не клялися з вами, що ми все зробили для села, але щодо нього були допущені серйозні помилки. Про це сьогодні треба чесно сказати людям.

Що ж нам зробити для села? Я й сам не можу відповісти конкретно на це запитання. Але знаю одне, що коли ми дамо волю селянину, незалежно від того, чи він фермер, чи він колгоспник, щоб він став господарем засобів виробництва і результатів своєї праці, тоді селяни разом з урядом знайдуть механізм взаєморозрахунків, і справи будуть набагато кращі. Якщо ж усім і далі будуть розпоряджатися міністри, покладаючи надії на адміністрування та обов'язкове держзамовлення, то села не підняти.

Хочу сказати відверто: ми такі, які є, й іншими нас ніхто не зробить, крім нас самих. Якщо ми захочемо стати іншими, то повинні це зробити. Даючи днями інтерв'ю журналістам, я говорив: вірю, що Верховній Раді вистачить здорового глузду відійти від чергових звинувачень одне одного і спільно знайти шляхи, як вийти з кризи, що виникла.

Вважаю, що питання радикальної реформи стоїть значно ширше і глибше; справа не лише в приватизації, яку сьогодні дехто намагається видати за панацею, єдиний вихід із становища. Звичайно, якщо брати приватизацію як засіб, як крок до того, щоб змінити виробничі відносини, то значення її велике. Якщо ж брати приватизацію як мету певної частини людей на цьому нажитися і поправити своє становище, то держава цього допустити не може.

Давайте розглянемо приватизацію як засіб до зміни виробничих відносин. Поки ми не створимо умов, щоб люди запрацювали, не дасть відчутної користі ні інвестиційна, ні гуманітарна, ні якась інша допомога. А щоб люди себе забезпечили і державу утримали, їм треба насамперед дати знаряддя праці і засоби виробництва. Має рацію той, хто бачить шлях до приватизації через різні форми індивідуального господарювання, фермерства, колективного господарства, асоційованих та орендних підприємств. Зізнатися, мені було незручно від того, що у доповіді Леоніда Даниловича не знайшлося місця хоч би для короткого аналізу справ з орендою. А в нас сьогодні майже 2 тисячі орендних підприємств, в їх числі є й багатотисячні колективи. Сьогодні дуже важливо знаходити шляхи, як від оренди йти на поглиблення приватизації, а не «душити» її паростки, як це нерідко буває.

Ми не створили альтернативних секторів економіки, які б у конкурентній боротьбі знаходили можливості для збільшення виробництва, для виживання в скрутний час. Сподівались, що у нас будуть працювати Антимонопольний комітет, Фонд державного майна. Але ці нові структури поки що не зайняли належного місця у практичній роботі по здійсненню економічних реформ. І напевне одна з причин у тому, що не визначено для них місця, знаряддя і механізму, як саме вони мають діяти.

Тепер підходжу до одного з головних питань — взаємодії владних структур. У всіх трьох ланок влади, про розмежування функцій яких ми багато говоримо, одна мета — розбудова демократичної правової держави. І відповідальність кожної з цих ланок має бути однаково високою за те, що не дійшли до визначеної мети чи дуже погано дорогою йдемо. Так от, саме розмежування функцій і дозволяє добиватися, щоб кожний відповідав за свою ділянку, усвідомлюючи і спільну відповідальність розмежованих влад. А в нас замість почуття такої відповідальності виникло взаємне звинувачення. Ми так навчені. І замість того, щоб зробити нову колію, яка б не викидала на узбіччя, ми почали розуміти демократію як річку без берегів. Забуваємо, що демократія — це річка, береги якої — закони.

Я ніколи не казав, що Верховна Рада прийняла ідеальні закони. Я казав, що вони такі, як і ми сьогодні. Але поступово напрацьовувалася правова база для здійснення реформ. А новий уряд, коли ми дали йому додаткові повноваження, замість того, щоб розробляти нормативні акти, які б допомагали впроваджувати ці закони у життя, зайнявся ревізією чинних законів.

Звичайно, все йшло під гаслом, що прийняті декрети сприятимуть поліпшенню справи. Але сьогодні нам вже і з-за кордону кажуть: ми сподівались розширювати економічні зв'язки з вами, вже можна було повірити у стабільність законодавства. А тепер бачимо, що треба ще почекати, поки ви там вгамуєтесь. Що воно у вас буде — закони, декрети чи щось інше? І коли нарешті наступить правова стабілізація?

Тому я приєднуюсь до думки, що тільки Верховна Рада, як вищий законодавчий орган, має творити закони. А виконавча влада повинна бути зацікавлена в законах не менше, ніж законодавча, бо їй же проводити їх у життя. І якщо певний закон не дозволяє вирішувати тих чи інших проблем, то вона повинна вносити на розгляд парламенту інший законопроект.

Тепер щодо Національного банку. Згадаймо, що сказав Леонід Данилович: я не маю ніяких претензій до голови Національного банку Ющенка і до його програми створення банківської системи, але я хочу, щоб банк підпорядкували уряду. Ющенко з цієї трибуни заявив, що і в нього у стосунках з Леонідом Даниловичем нема ніяких проблем.

Але ж ніде в світі банк не підпорядкований ні парламенту, ні уряду, тому що це банк. А Національний банк України підзвітний Верховній Раді, бо він же не може бути абстрактно підзвітним народу. А у нас зрозуміли, що Верховна Рада — керівник банку. Але не може вона бути керівником банку, тому що тоді треба було б створювати якісь підрозділи, відповідно до структури Національного банку, відроджувати кураторство, чого ні в якому разі не можемо допустити. Отже, якщо Національний банк підзвітний парламенту, то це не значить, що банк має бути під його постійним керівництвом.

Якщо ж передати банк Уряду, як пропонується у доповіді Кабінету Міністрів, тоді зникає існуюча противага. Тоді будуть вважати, що лише Уряд приймає єдино вірні рішення щодо кредитів. Може хтось вважає, що так буде краще, але подібного прикладу у світі ще немає.

Тепер хочу навести деякі відомості про наші банки. Статистика така: в Україні сьогодні діє 158 банків. Працює в них близько 200 тисяч чоловік. Якщо грубо розділити, то виходить, що в середньому на кожний банк припадає 350 тисяч населення, тоді як у розвинених країнах цей показник становить від однієї до 5 тисяч.

Звичайно, це не означає, що нам треба лише одне — творити нові банки. У нас трохи інша система, а банківську тільки створюємо. Але хіба то нормально, що сьогодні платіжні документи ходять, як названо у поданій мені довідці, сім днів, а насправді, можливо, й значно довше. Для того ж, щоб скоротити строк проходження банківських документів, сьогодні треба збільшити у банках чисельність працівників з відповідною освітою не менш як на 30 тисяч. А їх поки що немає. Я беру вину на себе і на своїх колег за те, що Верховна Рада не допомогла своєчасно створити розвинену мережу підготовки банківських працівників. Але зустрічаючись у минулу п'ятницю з керівниками Національного та комерційних банків, я був приємно здивований, коли почув, що вони вже майже закінчують комп'ютеризацію. Виходять на космічний зв'язок. А це дасть можливість прискорити банківські операції і з ближнім, і з дальнім зарубіжжям, краще налагодити справу.

Отже, я вважаю, що питання, кому підпорядковувати банк, надумане. Треба невідкладно вирішувати інше питання, дуже гостре й болюче,— це створення української банківської системи. І якщо ми сьогодні переважною більшістю погоджуємось, що Ющенко як керівник Національного банку є кваліфікованим спеціалістом, то його треба всіляко підтримувати. І нехай удосконалюють зв'язки, взаємовідносини з комерційними банками. Нам треба спільно сприяти створенню української банківської системи.

Коротко відносно Фонду державного майна. Створивши цей фонд, я думаю, ми зробили вірно. Але коли через кілька днів після прийняття рішення мені принесли проект штату Фонду державного майна, який сягав за тисячу чоловік, то я з цим не погодився. Вважаю, що краще на місцях створити відповідні відділення, інші структури, які б займалися функціями роздержавлення, приватизації, асоціювання тощо. А зверху тоді будуть лише координувати їх роботу. Ми ж хочемо, щоб усе йшло з центру.

Інша справа, що необхідно створити належну правову базу для приватизації. Те законодавство, яке ми маємо, не дозволяє цього робити як слід. Ми сьогодні повинні підтримати концепцію, що держава існує для того, щоб створити всім рівні умови, насамперед через податок. Якщо це земля, то вона оподатковується однаково — і для фермера, і для колгоспу, і для радгоспу. Всі платять від гектара і в залежності від його кадастрової оцінки.

Враховуючи те, що сьогодні у держави не вистачає продуктів харчування, можливо запровадити і натуральні поставки: з гектара стільки-то зерна, м'яса чи іншої продукції. Тоді ми не будемо у жнива проводити якісь кампанії і «викачувати» хліб. Кожен знатиме, що це його обов'язок перед державою.

До речі, хочу навести деякі цифри. У нас — 52 мільйони населення. В обробітку 33 мільйони землі і маємо в середньому близько 41 мільйона валового збору зерна. Але при цьому доживаємо кожний рік, споживаючи хліб, закуплений за кордоном. Тепер для співставлення — візьміть Францію, де 57 мільйонів населення, Туреччину, де 61 мільйон. Землі в обробітку у Франції й Туреччині у два рази менше ніж у нас. І ніхто з них не імпортує хліба, живуть на своєму. Можна, звичайно, погодитися, що у нас структура не та. Але ж за рік її не поміняєш, за рік це не робиться.

Багато, звичайно, залежить від того, чи зможемо ми консолідуватися. Вчора депутат Толстоухов, виступаючи, сказав: давайте піднімемо ту злагоду, що лежить долі, у нас під ногами. Я б додав: якби ця злагода просто лежала, її було б легше підняти. Але ж вона розірвана, її треба якось з'єднувати — чи на землі, чи на якійсь основі. Лише тоді зможемо підняти цю злагоду.

Тому я закінчую так. Будь-які процеси проходять залежно від соціально-політичного стану в суспільстві, на який впливає чимало факторів. Якщо ми спільно будемо здійснювати той чи інший процес при існуючій ситуації, то, мабуть, жоден з них не витримає. Отже, треба створити таке середовище, такі умови, щоб ці процеси, які ми визначили в прийнятих документах, проходили відповідно до чинного законодавства. Стержнем і нашої єдності, і розмежування, і відповідальності повинен бути закон. Тоді все стане на свої місця.

Дякую вам за увагу.

Потім І. С. Плющ відповів на запитання народних депутатів.

Вміємо, коли треба

ПРО «ГІГАНТ»ську СУПЕРУГОДУ

Донедавна попит на металургійну сировину не залежав від її якості. Тепер перед шахтами та рудниками постала проблема: потрібна конкурентоспроможна продукція, яку можна запропонувати на ринок.

Шахта «Гігант» вдало скористалася зі своїх магнетизованих кварцитів, з яких раніше вироблявся досить посередній залізорудний концентрат. Скориставшись їх особливістю, — коли при збагаченні легко «розкривається» залізо,— створили новий суперконцентрат, де 69% металу. А Броварський завод металопорошкової металургії, котрий штампує надміцні деталі машин, випробував новий концентрат і уклав угоду про співробітництво. В металургійній практиці нашої держави таке здійснюється вперше.

Уже цього року криворіжці збираються відвантажити у Бровари перші дві тисячі тонн свого суперконцентрату.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.

Кривий Ріг Дніпропетровської області.

До нас — по досвід

ЩЕ НЕ СКАЗАЛА СЛОВА ГОЛОГРАФІЯ

У Чернівцях завершилася міжнародна конференція «Голографія, кореляційна оптика та реєструючі матеріали, яка проходила під егідою Міжнародного товариства інженерів-оптиків. Як зазначив голова оргкомітету, професор, завідуючий кафедрою кореляційної оптики Чернівецького держуніверситету Олег Ангельський, вона мала науково-прикладний характер. Учасники конференції обмінялися досвідом застосування голографії, кореляційної оптики та реєструючих матеріалів у машинобудуванні, під час обробки поверхонь тощо. З цікавими повідомленнями виступили буковинські науковці, які задають тон в українській голографії. Адже саме тут вперше в Україні застосували голограму.

Василь БАБУХ.

Чернівці.

Світська хроніка

РОМАН З ВІКТЮКОМ

Асоціація «Київ-театр» знову запросила до Києва Романа Віктюка у супроводі фільму про нього ж («Батерфляй»). Хоч фільм напередодні показало нам російське ТБ, зал Палацу «Україна» був повнісінький. У чім секрет цієї феноменальної любові? Адже здається, що вже ніхто нікого не любить і ні на що не сподівається. Відповів сам режисер: «Життя — це не те, що ви бачите навколо себе». І пообіцяв: прем'єра «Саломеї» Уайльда буде показана не у Москві, а у Києві.

Ганна РАКОЇД.

Кінопродюсер!.. Хто це!

СТУДЕНТИ — ПОПЕРЕД ПОЇЗДА

Конгресу кінематографістів України, що розпочався 20 травня у Києві, передувала незвичайна подія — створення першого в світі Союзу українських студентів-кінопродюсерів. Його заснували студенти нового відділення «Організації виробництва фільмів» кінофакультету Київського театрального інституту ім. Карпенка-Карого.

Однією з причин появи Союзу став проект Декрету Кабінету Міністрів України «Про захист національної кінематографії», який регулюватиме в майбутньому нові взаємини в галузі виробництва і прокату кіно. Проте поняття кінопродюсер у проекті Декрету — відсутнє.

Подейкують, ніби скоро буде створено і «дорослу» Асоціацію кінопродюсерів. А поки що студенти згідні бігти попереду поїзда. Головне — зрушити його з місця.

Наталя ФІЛІПЧУК.

Знак біди

ЗАГИНУЛИ ДІТИ

На одній з вулиць Луцька в земляній траншеї, яку вирили працівники спеціалізованого будівельно-монтажного управління «Волиньспецбуд», засипані землею троє дітей, віком 13 і 10 років. Одного хлопчика вдалося врятувати, двоє — загинули. Помер в реанімації міської лікарні і дорослий мужчина, який рятував дітей, де під час повторного обвалу грунту був тяжко травмований. Трагедія трапилась тому, що при виконанні земляних робіт були порушені правила техніки безпеки. Прокуратура міста Луцька порушила кримінальну справу.

Богдан БЕРЕКЕТА.

Волинська область.

СТРІЛЯВ ПО СВОЇХ

Цікаве хобі виявилось в оперуповноваженого карного відділення Берегівського РВВС Юлія Поповича: він колекціонував... газові пістолети. Своєрідно збирав і «експонати» — ходив по ринках області і, прикриваючись посвідченням міліціонера, відбирав у продавців. Наприклад, останній раз «конфіскував» зброю на іршавському базарі у громадянина Костюченка.

Кажуть, злочинця завше тягне на місце злочину. Попович теж через кілька тижнів з'явився на ринку в Іршаві. Тут і «навів» на нього правоохоронців потерпілий. При затриманні оперколекціонер двічі стрельнув уже з іншого газового пістолета по колегах.

Микола ГОРВАТ.

Закарпатська область.

Коротко

ОЖИВ ХРАМ ЗАРАДИ ХВОРИХ

Днями бані Київського музею «Кирилівська церква», що поруч з психіатричною лікарнею, наповнив церковний спів. А священики Української православної церкви Київського патріархату відправили у храмі службу. Так було освячено Асоціацію захисту психоневрологічних хворих, яка недавно створена за ініціативою їхніх родичів.

На презентації асоціації її президент Борис Ташлик повідомив, що до розв'язання проблем з ліками, фінансових проблем лікування тощо залучатимуться всі небайдужі і заможні, зокрема підприємці. Дбатиме асоціація і про новий погляд на статус психічнохворих та їх реабілітацію.

Леонід ГАШИНЬ.

ПОВЕРНЕННЯ

Виконано заповіт видатного хореографа, етнографа, кіномитця Василя Авраменка. Його прах перевезено з Нью-Йорка на батьківщину, у село Стеблів на Черкащині. На церемонії перепоховання був присутній виконавець останньої волі Авраменка, відомий діяч української діаспори у США Мар'ян Коць.

Лідія ТИТАРЕНКО.

На зв'язку Лондон

ТЕПЕР СЛОВО ЗА ВЕСТМІНСТЕРОМ

Після другого датського референдуму, під час якого понад 56 відсотків населення цієї країни висловилися за Маастрихтський договір, уся увага західних європейців прикута до Вестмінстерського палацу. Палацу, де засідає британський парламент.

Адже саме Великобританія нині залишилася в хвості процесу політичного та економічного об'єднання Західної Європи й досі не ратифікувала документи, підписані в Маастрихті дванадцятьма країнами. У дев'ятьох з них ратифікація уже відбулася. Щодо Німеччини й Данії, підкреслює лондонська газета «Дейлі телеграф», то це «справа техніки та найближчого часу».

А що ж англійці? Уряд Великобританії, очолюваний прем'єр-міністром Джоном Мейджором, вже давно підтримує ідею європейського об'єднання. Він закликав парламент Великобританії якомога швидше ратифікувати договір.

Уже цього тижня парламентарії палати громад продовжили слухання цього питання, які вже тривають шість місяців. І нарешті сказали «так» Маастрихтським угодам. Незважаючи на опір правих депутатів-консерваторів на чолі з експрем'єром Маргарет Тетчер.

Коментуючи референдум в Данії, англійська преса стверджує: «Противники Маастрихту зазнали в Палаті громад поразки. Наступний етап (розгляд договору в палаті лордів) — наприкінці липня має пройти зовсім гладко. За попередніми опитуваннями, 70 відсотків її членів підтримують Маастрихт. Таким чином, вважають оглядачі, Вестмінстер, сказавши своє останнє слово, зробить західноєвропейське об'єднання доконаним фактом.

Ігор ГРУШКО, спеціальний кореспондент «Голосу України». Лондон.

З «гарячих» точок

ПАМІР — ТАДЖИЦЬКА ВАНДЕЯ?

Горний Бадахшан, який займає 43 відсотки території Таджикистану, залишається чимось подібним до держави у державі. Хоча офіційні його власті в особі облвиконкому і визнали центральне керівництво республіки, та вони повною мірою не контролюють ситуацію в гірському краї.

Численні збройні угруповання, що перебувають тут, становлять реальну силу. Вони займають сьогодні щодо Душанбе стримаєшу позицію. Слід відзначити, що бойовики цих угруповань не вважають себе за частку ісламської опозиції, ядро котрої становлять вихідці з гармської групи районів центрального Таджикистану.

«Поки що між збройними формуваннями і нами тертя немає, але в майбутньому ускладнення не виключені», — заявив Гарібшо Шахбозов, голова виконкому Горно-Бадахшанської автономної області. Становище області в цілому залишається, за його словами, серйозним і таким, що викликає тривогу.

На політичну нестабільність впливає, крім присутності бойовиків, величезна кількість біженців (порядку 100—120 тисяч, що для 170-тисячної області надмірне навантаження). А ще економічні злигодні, труднощі з поставками продовольства. Навіть перепічка і чай, що досі складали основний раціон місцевих жителів, поступово стають щонайгострішим дефіцитом. Через нестачу пального область не може завезти закуплене зерно, накопичене на складах сусіднього Киргизстану.

Вирішення памірської проблеми вбачають у налагодженні процесу мирних переговорів з центральними властями Таджикистану і збройними формуваннями області. Та доки діалог не почався, ситуацією користуються лідери таджицької ісламської опозиції, осілі в Афганістані. Вони намагаються перетягти на свій бік памірських бойовиків. З цією метою тут нелегально побував заступник голови Ісламської партії відродження, колишній віце-прем'єр Таджикистану Давлат Усмон, який нині у вигнанні. Нема, втім, ознак того, що йому вдалося укласти бойовий союз із памірцями.

Погроза ввести на Памір урядові війська, що прозвучала з вуст Емомалі Рахмонова, Голови Верховної Ради Республіки Таджикистан, видається не більш ніж декларацією. У всякому разі тепер, коли єдина дорога з Душанбе на Памір перекрита сніговими завалами. Вона зазвичай починає діяти тільки на початку червня. Сумнівно, що збройне вторгнення дасть великий ефект; вузькі ущелини погано пристосовані для танків і військової авіації. Ні до чого, крім як до безглуздого кровопролиття, така акція не приведе.

Залишається чекати, коли на захмарних перевалах зійде сніг. Питання, стане Памір таджицькою Вандеєю чи проблеми розв'яжуть мирним шляхом, залишається відкритим.

Юрій КУШКО.

Душанбе.

Власкори повідомляють

Ташкент

Долари від Червоного Хреста

Учасники регіональної наради національних товариств Червоного Хреста, що відбулася в Алма-Аті, ухвалили виділити Узбекистану 10 мільйонів 180 тисяч доларів, що склало п'яту частину від суми, яка надійшла від японського Червоного Хреста республікам Середньої Азії та Казахстану.

Частина цих коштів надійде до республіки у вигляді медичних наборів для дитячих лікарень, пологових будинків, лікарень загального профілю та психоневрологічних диспансерів. Узбекистан також одержить 607 тонн висококаісних молочних сумішей для немовлят. Цей дефіцитний продукт буде направлений до екологічно несприятливих районів Узбекистану, а також малозабезпеченим багатодітним сім'ям.

Зульфія РАСУЛІ.

Справи кримінальні

Крадені ікони «випливли» в Киргизстані

Уряд Киргизстану запропонував Держкомітету національної безпеки розглянути питання про повернення Руській православній церкві ікон та інших предметів релігійного культу, що були конфісковані у неї в 20—30-х роках.

Тим часом у підвалах МВС зберігаються понад 70 ікон, вилучених нещодавно співробітниками одного з районних ВВС Бішкеку у групи осіб, котрі хотіли доставити цінності невідомому адресатові. Слідство зайшло в глухий кут. Встановити власника конфіскованого антикваріату також не вдалося.

На думку мистецтвознавців, ці ікони, що є історичною та художньою цінністю, були викрадені з церков та приватних колекцій та території України та Росії.

Нині викликає тривогу і той факт, що ці ікони й досі перебувають у підвалах МВС, де через погані умови зберігання втрачають свій первісний вигляд.

Євген ДЕНИСЕНКО.

Бішкек.

Польовий стан

І на Поліссі сіють кукурудзу

Землі Старовижівського району на Волині — це глибоке Полісся. Тут з давніх-давен люди заготовляють багато сіна, добре родять льон, картопля, ліси багаті на гриби та ягоди... Вирощували й кукурудзу, яка в основному йшла на корм. Насіння качанистої завжди завозили. Але, як сказав представник Президента в цьому районі Володимир Гайдук, настав час подумати і про зерно кукурудзи. За одну тонну його нині доводиться платити майже півмільйона карбованців. А в наступному році буде ще більше. Тому тут і вирішили засіяти в кожному господарстві 10—15 гектарів качанистої на зерно. Три колективні господарства — «Полісся», «Правда» та імені Суворова — вперше на Поліссі на 60 гектарах кожне будуть вирощувати насіннєву кукурудзу. Саме з цією метою в районі провели нараду-семінар, на якій науковий співробітник лабораторії обробітку грунту Українського інституту землеробства Альбін Мазуренко розповів про впровадження безгербіцидної технології вирощування кукурудзи. І тепер щодня на полях району працюють 26—30 агрегатів, щоб у сприятливі строки засіяти кукурудзою 2170 гектарів.

А якщо взяти кукурудзяний клин всієї області, то він займає цього року 74335 гектарів. Заступник начальника облсільгоспуправління Анатолій Зозуля розповів, що господарства планують заготовити майже два мільйони тонн силосу. Понад чотири тисячі гектарів відведено під вирощування качанистої на зерно. Є проблема з насінням. Потрібно 3500 тонн його, а є 1750. З Херсонської й Вінницької областей недопоставлено 350 тонн. Втрачаються кращі строки сівби качанистої на зерно. Згаяний весною день обернеться сімома, коли доведеться збирати врожай.

Богдан БЕРЕКЕТА.
Волинська область.

ВСІ НА БОРОТЬБУ З ДОВГОНОСИКОМ!

Серйозність цього заклику надзвичайна, де вже тут до жартів. Буряковий лан Полтавщини — 144 тисячі гектарів. Попри примхи погоди, засіяли його вчасно. І на половині площ уже з'явилися сходи. Однак на плантації повилазили довгоносики. Такої навали не пригадують і старожили. Є в достатній кількості у полтавців техніки, механізмів, пального для боротьби з цим шкідником, але обмаль засобів хімічного захисту.

— Посіви цукрових буряків потрібно обробити пестицидами щонайменше два рази,— ділиться своїми тривогами перший заступник глави облдержадміністрації Василь Шапран, — а маємо їх трохи більше як на половину площ. Отже, без допомоги «Украгрохіму» ніяк не обійтися, а допомога та запізнюється. Відлік часу йде вже на години. Втратимо їх, і доведеться пересівати буряки, що неодмінно призведе і до втрат нашої валюти — цукру.

До речі, планують полтавці зібрати цукрових буряків не менше як 4 мільйони тонн, якщо, звісно, здолають довгоносика.

Григорій ГРИНЬ.
Полтавська область.

ПАЛЬМА ПЕРШОСТІ У ТАЛЛІННА

ПРО ЕСТОНСЬКУ ЕКОНОМІКУ

На старті перебудови з трьох колишніх балтійських республік Литва задавала тон у здійсненні економічних реформ, але з часом темпи їх розвитку помітно уповільнилися, і пальму першості перехопила Естонія. Вона першою ввела свою національну валюту і, не зменшуючи обертів, рішуче рушила шляхом встановлення справді ринкових відносин.

Неабияке значення для розвитку економіки Естонії мають іноземні інвестиції. На початку 1993 року тут було зареєстровано 2450 спільних підприємств і підприємств іноземного капіталу (без урахування країн СНД), у яких частка іноземного капіталу становила 1,377 млрд. естонських крон, або 110 млн. доларів США. У цьому питанні Естонія віддає перевагу скандинавським країнам — загалом на них припадає 86,5 відсотка всіх закордонних вкладень. Найсолідніший західний інвестор і Швеція. Причому Естонія викликає інтерес у великих фірм цієї країни. Слід відзначити, що в Естонії порівняно з іншими країнами Балтії, найсприятливіший грунт для розвитку іноземних інвестицій — як політичний, так і економічний. Це проявляється у ліберальних щодо іноземних інвестицій естонських законах, а також у стабільності крони в порівнянні з іншими валютами, зокрема з німецькою маркою, до якої крона прив'язана. Місячний рівень інфляції останнім часом становив усього 2,5 відсотка.

В Естонії досить ефективна система кредитування. В результаті реорганізації банківської системи, після проведеної «чистки», в республіці залишився 21 комерційний банк. Центральний банк Естонії активно співробітничає з ними на ділових і взаємовигідних засадах.

Одним з напрямів розвитку економіки є приватизація. Правда, цей процес поки що стикається тут з чималими труднощами, оскільки правова база для цього не надто підготовлена, до того ж почався він нещодавно.

При здійсненні всіх реформ неабияку роль відіграє і психологічний чинник. Треба сказати, що естонські підприємці опинилися у вельми вигідному становищі в тому плані, що рівень знання іноземних мов, особливо англійської, тут досить високий, що дозволяє успішно долати мовний бар'єр у спілкуванні із закордонними партнерами. Велика підмога в цьому питанні — естонське телебачення, яке проводить доволі ефективні уроки іноземних мов, демонструє фільми без перекладу, а лише з субтитрами естонською. Крім того, підприємці Естонії вирізняються високою активністю — вони не перебувають у пасивному очікуванні іноземних партнерів, а самі їх інтенсивно шукають, розробляють конкретні ділові програми.

Звичайно, на шляху економічних реформ у Естонії немало труднощів, однак, судячи з досягнутих результатів, напрям вона обрала правильний. Тому Україна пильно слідкує за розвитком ходу економічних реформ у колишній братній республіці.

Она БІЛЬЧУТЕ.

І СТАВ ЗАВОД ПРИВАТНИЙ

ВПЕВНЕНА, що на прикладі цього підприємства хтось колись ще напише дисертацію про зародження нового приватного підприємництва в Україні. Колектив Баранівського фарфорового заводу, що на Житомирщині, одним з перших у республіці став власником. Звичайно ж, довелося поламати голову і заводським спеціалістам, і консультантам, бо механізму приватизації як такого у нас просто не існує. І, здається, обійшлося без гуль і синців.

Уже з перших днів перебування у новому статусі колектив почав шукати шляхів, щоб... повернутися років на 190 назад. Для того, щоб випускати такий посуд, як за тодішніх господарів Мезері і Гріпарі. За Гріпарі баранівський фарфор позначався державним гербом. Такої честі удостоювався не кожен. Такий шлях, з усього видно, для заводчан буде нелегкий.

Про це й розмова кореспондента «Голосу України» з директором заводу В. В. САВИЧЕМ.

— Володимире Васильовичу, навіщо вашому колективу приватизаційні клопоти, яких не має державне підприємство?

— Щоб заводчани стали заможні.

— Отак просто?

— Та де ж просто! Це — найскладніше. Для цієї мети люди мають усвідомити, що працюють на себе, що збиток підприємству — це власний збиток; зрештою, мають ставитися до заводського, як до власного. Ці слова настільки заяложені — пам'ятаєте: мій завод — моя гордість і т. ін., що повернути їм справжній зміст, можливо, ще важче, ніж впровадити якусь новацію у виробництво. А ви кажете — просто...

— І як же вони будуть це усвідомлювати?

— Через заробіток. Скільки заробив — стільки й одержуй. Слава Богу, ми тепер уже не підлягаємо дії Декрету уряду про замороження та усілякі обмеження заробітної плати. Тож цей, сьогодні чи не найголовніший, стимул застосовуватимемо сповна. Щоб робітник, одержавши платню, відчув, як він працював цього місяця — упівсили чи сповна. Збільшили випуск продукції, поліпшили її якість — відразу відчуєш по гаманцю.

— Спрацьовує такий стимул?

— Спрацьовує. Те, що ми в першому кварталі збільшили випуск посуду на 300 тисяч одиниць, — прямий результат матеріальної зацікавленості. Всі наші заводчани знають: якщо не зменшимо темпів, то за підсумками року на дивіденди співвласникам підприємства відрахуємо майже 200 мільйонів карбованців — до 100 тисяч кожному. Звичайно, сума залежатиме від внеску кожного у виробництво.

— Ви що ж, увесь прибуток пустите на зарплату?

— Жартуєте? Звичайно ж, основний прибуток — на розвиток виробництва. Це вирішено на конференції трудового колективу. Радує те, що ніхто не домагався спрямувати ці кошти на платню. Ми ж не одним днем живемо.

— Ви маєте, як сказав один мудрець, програму-мінімум і програму-максимум?

— Звичайно. Зараз найголовніше — не припустити спаду виробництва, зберегти робочі місця. А далі — нарощувати випуск продукції, поліпшувати її якість, щоб її охоче купували і в Україні, і в Німеччині, де, я вважаю, порцеляна — найкраща у світі.

— Зараз усі заробляють валюту. І ви теж?

— Нічого дивного у цьому не бачу. Ми теж — у міру можливостей. Але це складно, бо наша продукція ще не досягла європейського рівня. Та й Декрет уряду про валютне регулювання недодає ентузіазму — половину заробленого забирає держава.

— Скажіть, будь ласка, а які декрети нашого уряду допомагають працювати?

— Гм... Важко сказати...

— Та повернімося до конкретних справ. Вас не брав острах, коли ви відірвалися від мами-держави і рушили в самостійне плавання? Адже тепер для вас ані фондів, ані розподілу.

— Та ні, особливо тепер, коли й державним підприємствам доводиться добряче крутитися, щоб вижити. Проте ми у вигіднішій ситуації— знаємо, за що працюємо.

— До речі, делікатне запитання: у вас дефіцитна продукція, а охочих придбати її аж надто багато...

— Розумію, що ви хочете сказати. Ми прагнемо розумно і з вигодою використати наші можливості. Уявіть, щоб «замісити тісто» на звичайну чашку, потрібно понад 100 компонентів. Як їх придбати, коли гроші нічого не варті?

— Бартер...

— Правильно, бартер. Він і раніше був, щоправда, негласно. Так от, щоб випускати продукцію, реконструювати і модернізувати виробництво, забезпечувати соціальні потреби колективу, нашому місту посприяти, бо в ньому живе кожен четвертий працівник заводу і його сім'я, допомагати школам, дитячим садкам, лікарні потрібні величезні кошти, які нам ніхто не дає.

Тому лише у березні на ці потреби спрямували 80 мільйонів карбованців — половину нашої продукції.

— Керування приватним підприємством багато часу займає?

— Багато, буває, що й 12 годин на добу.

— Але ж у вас чи не найблагополучніше виробництво з усіх, де я була останнім часом! Продукцію випускаєте, обсяги її зростають.

— Треба думати про майбутнє. Люди, обравши мене директором, повірили, що ми прийдемо до кращого життя. Зараз наш посуд — дефіцитний товар, його купують. Але завтра, якщо не готуватися до цього, з'являться конкуренти і завалять полиці магазинів красивим і різноманітним посудом. І тоді вже виробники хапатимуть за поли покупців. Я про це пам'ятаю постійно.

— Кажуть, що на деякі підприємства із солідною біографією з'явилися претенденти — нащадки колишніх власників. Вам подібне не загрожує?

— Ми цього не лякаємось. За законами України вони не можуть претендувати на цю власність. Але якщо прийдуть розумні люди з прогресивними знаннями, передовою технологією, здатні змінити ситуацію на краще, то, запевняю, не скривдимо.

— Чимало колективів створюють спільні із зарубіжними партнерами підприємства, залучаючи іноземний капітал...

— Обійдемось без іноземної допомоги. Не маємо в цьому потреби, бо колектив стабільний, фахівці кваліфіковані, люди працьовиті. Чого ще треба?

Інтерв'ю взяла
Валентина ПИСАНСЬКА.
Баранівка
Житомирської області.

УКРАЇНСЬКІ КАРБОВАНЦІ — КОНВЕРТОВАНА ВАЛЮТА. ТРЕБА ТІЛЬКИ ВМІТИ КОНВЕРТУРВАТИ,

вважає начальник валютного відділу фірми «Денді LTD».

Дуже часто в київських газетах можна прочитати повідомлення про те, що такий-то приїжджий, вирішивши обміняти на залізничному вокзалі валюту на купони, вскочив у халепу. І справді, за даними міліції, такі випадки трапляються по декілька разів на день. То купони підсунуть фальшиві, то долари — і піди знайди того міняйлу.

І ось нещодавно в будівлі вокзалу з'явилися маленькі кіоски з вивісками: «Пункт обміну валют. Фірма «Денді LTD». Наскільки така діяльність законна, чи у виграші від неї громадяни? На ці запитання ми попросили відповісти начальника валютного відділу фірми «Денді LTD» Євгена КОТРЯГУ.

— Справді, вуличні й вокзальні міняйли серйозно заважають фірмі. Назвати це конкуренцією не можна, адже їхня діяльність незаконна і підлягає одразу ж під кілька статей Кримінального кодексу. Отже, в принципі, позбавити нас таких «конкурентів» —обов'язок правоохоронних органів. Вони й намагаються. Та тільки не справляються.

— А наскільки законна ваша діяльність?

— Якщо говорити коротко, то сьогодні — цілком законна, хоч раніше й у нас були проблеми з міліцією. Звіти регулярно подаємо до банківських установ (ми працюємо відповідно до угоди з Укрсоцбанком). До речі, і податки надходять до бюджету держави немалі, і благодійні справи робимо.

Але головне в тому, що ми кваліфіковано надаємо населенню послуги й позбавляємо людей багатьох проблем.

— Яких, наприклад?

— Скажімо, ви купили 100 доларів під універмагом у вуличного міняйли і не впевнені, чи вони справжні. Ви приходите до нашого кіоску і просите їх перевірити. З другого боку, ми надаємо послуги й міліції. Наприклад, людина просовує у віконце обмінного пункту на вокзалі фальшиву купюру. Наш касир одразу ж тисне на «червону» кнопку, і за кілька секунд з'являється міліціонер... До речі, такі «операції» ми здійснюємо на залізничному вокзалі доволі часто.

— А які гарантії, що касир «Денді» не помилиться?

— Наші касири, перш ніж взятися до роботи, проходять курс теоретичної підготовки, потім — стажування з досвідченим колегою. І тільки після цього їх допускають до самостійних операцій. Проте й стимул до роботи — зарплата — вагомий. Крім того, обмінні пункти оснащені всією необхідною перевіряльною технікою — магнітною, ультрафіолетовою і т.ін.

— І скільки ж, за вашими обрахунками, має бути в Києві «законних» обмінних пунктів, щоб перемогти у конкуренції з вуличними міняйлами?

— Сьогодні в нас їх майже 30 — у найбільш людних місцях міста. Плануємо встановити по кілька пунктів на кожній станції метро, в магазинах тощо. А разом, на нашу думку, в Києві можуть прибутково працювати десь близько ста обмінних пунктів. Однак було б помилкою обмежуватися самою тільки столицею — нині ми ведемо переговори з деякими фірмами з інших міст України. І розраховуємо в найближчому майбутньому охопити мережею наших пунктів всю країну.

— Мабуть, міняльний бізнес — справа дуже складна. Цікаво, де його навчаються?

— Як ви самі розумієте, у нас — ніде. Складність полягає передусім у тому, що наша діяльність передбачає наявність великої кількості касирів, інкасаторів, охоронців та іншого персоналу. Тому проблеми суто технологічні відходять на другий план (хоча і їх вистачає). Звісно, хотілося б, щоб міліція, районні та міська адміністрації нам більше допомагали, адже, нарешті, це для них вигідно.

— У чому ж вигода державних органів?

— По-перше, там, де розташовані кіоски «Денді», менше роботи міліції. Менше ймовірності, що громадяни можуть бути обмануті, пограбовані або ще якось покарані за довірливість до вуличних міняйл. Ми ніколи не відмовляємося допомогти малозабезпеченим мешканцям району... Але найголовніше — ми робимо конкретні кроки до конвертованості української валюти. У нас уже сьогодні можна вільно купити потрібні для поїздки за кордон долари, марки, фунти.

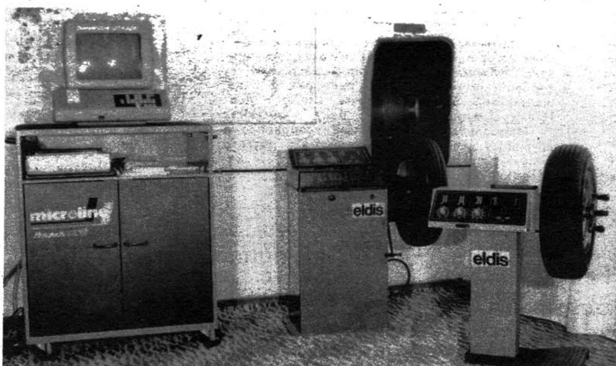
Микола НАДТОЧІЙ.

БАЛАНСУВАЛЬНІ ВЕРСТАТИ З ХАРКОВА

Широкомасштабна конверсія оборонної промисловості зачепила більшість підприємств та об'єднань ВПК країни. Значна їх кількість переживає спад виробництва, викликаний структурними змінами й перепрофілюванням виробництва.

Проте підприємства, що оперативно зорієнтувалися на потреби ринку, мають позитивні результати.

Одне з таких підприємств — Харківський науково-дослідний інститут радіоелектронних діагностичних систем (НДІ РДС), котрий освоїв випуск автодіагностичного устаткування.

Мабуть, усі, хто їздить легковими автомобілями по шосе, знають, як кепсько поводиться машина, коли на ній стоїть хоча б одне неврівноважене колесо, особливо спереду. Зі зростанням швидкості воно викликає неприємні поштовхи керма, кузова, погіршує стійкість і керованість, на ньому швидко й нерівномірно зношуються шини.

Заводи-виробники автомобілів рекомендують балансувати колеса через кожні 10—15 тисяч кілометрів пробігу, включивши цю операцію в талони сервісної книжки. Автолюбителі застосовують різноманітні пристосування, що дають можливість і за домашніх умов робити статичне балансування (тобто відносно осі обертання). Але для руху зі швидкістю понад 90 км/год цього замало: треба, щоб колесо було відбалансовано й динамічно (тобто врівноважено його ліву й праву половини).

Статичне балансування застосовується для вузькопрофільних коліс, що мають площину корекції, котра проходить через центр маси колеса. За статичного балансування визначається й зменшується головний вектор дисбалансів колеса.

Динамічне балансування застосовується для визначення й зменшення дисбалансів автомобільного колеса, котрі характеризують його динамічну неврівноваженість. За динамічного балансування зменшується як моментна, так і статична неврівноваженість.

Цю операцію можна виконати лише на спеціальних верстатах, що ними мають бути обладнані всі СТО. До останнього часу їх закуповували за рубежем. Нині ж, з відомих причин, підприємства автосервісу не в змозі це зробити.

НДІ РДС уперше в СНД розробив й налагодив серійне виробництво з 1991 року двох моделей верстатів з ручним приводом eldis-1210 та з приводом від електромотора eldis-1010. Обидва оснащені високочутливими датчиками, що вимірюють дисбаланс колеса, та мікро-ЕОМ, котра видає результати обробки (масу й положення необхідних тягарчиків на обох боках колеса) на світлові індикатори. За своїми характеристиками й технічним рівнем верстати не поступаються перед зарубіжними аналогами.

Важливе достоїнство верстатів у тому, що їхню перевірку може провести безпосередньо працівник автосервісу, керуючись вказівками інструкції, що додається.

Система автоматичного калібрування верстата дає змогу забезпечити збереження його метрологічних характеристик протягом усього терміну експлуатації без залучення спеціалістів НДІ РДС.

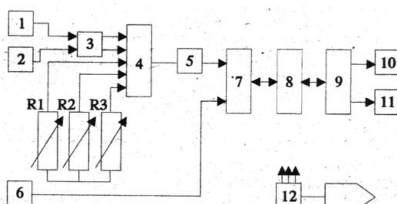
Верстат розрахований на експлуатацію за температури навколишнього повітря від +10 до +35 С°.

Разом з фірмами ФРН НДІ РДС провадить розробку й підготовку до виробництва інших видів автодіагностичного устаткування: стенди розвал-сходження, мотор-тестери тощо.

Тим, хто цікавиться принципом роботи балансувального верстата, пропонуємо розглянути наведену тут структурну схему.

Колесо, що балансується, обертаючись на консольно закріпленому валу-роторі 6, створює сили різної величини й спрямування, що сприймаються опорами валу. П'єзоелектричні датчики 1 і 2 вимірюють моменти реакцій опор і, перетворюючи механічні зусилля в електричні сигнали, передають їх через двоканальний підсилювач 3 на вхідний аналоговий комутатор 4. Він послідовно опитує датчики, а також потенціометри 1—3 аналогового вводу, які повідомляють геометричні розміри ободу колеса, яке балансується. Швидкодіючий аналого-цифровий перетворювач 5 переводить сигнали комутатора в десятирозрядний двійковий код, а він надходить через паралельний інтерфейс 7 в мікроЕОМ 8. До неї теж через інтерфейс 7 надходять сигнали від датчика, котрий фіксує положення ротора 6, що забезпечує синхронізацію під час обробки сигналів та виведення інформації. ЕОМ визначає швидкість обертання валу й включає звуковий сигнал, коли вона досягне заданої величини. У момент їх точного збігання подається другий звуковий сигнал (іншого тону) й починається процес (цикл) вимірювання. Вирахувані значення маси коректуючих тягарчиків, а також кутів їхнього положення в двох площинах корекції (на обох боках колеса) виводяться через блок сполучення 9 на світлові індикатори 10 і 11.

Живлення усіх вузлів електричної схеми верстата забезпечує джерело 12.

Структурна схема верстатів

(пояснення в тексті)

Технічні характеристики балансувальних верстатів eldis-1210 та eldis-1010 (в дужках — відмінні параметри останнього)

Максимальний дисбаланс колеса, за якого забезпечується динамічне балансування, — не менш як 3000 гс • мм; коефіцієнт взаємного впливу площин корекції — не більш як 0,1; одиниця індикатора маси коректуючого вантажу — 1 г; основна похибка визначення коректуючої маси не більш як 10 г; діапазон розмірів ободу колеса: ширина — 100 — 210, діаметр — 300 — 460 мм; максимальна маса колеса — 40(60)кг; тривалість вимірювального циклу — не більш як 15(20) с; середній термін служби верстата — не менше як 8 років; електроживлення — 220(380) В; споживна потужність — 0,05 (0,6) кВт; габаритні розміри — 860 x 735 x 520 мм; маса — не більш як 50(500) кг. Гарантійний термін — один рік.

З усіх питань, що стосуються виробництва та купівлі верстатів, звертатися за адресою: 310078, м. Харків, а/с 8810, НДІ РДС; тел. : 93-21-01, 94-26-07.

Факт і коментар

ТРАВЕНЬ... КАЧКИ ЛЕТЯТЬ, ДРОЗДИ СМЕРДЯТЬ...

Чергову брутальну провокацію вчинили «українські» посіпаки червоно-коричневих ура-патріотів. Свого часу доктор Геббельс визначив кредо нацистської пропаганди: «Брехня повинна бути жахливою, щоб у неї повірили». Саме за цим рецептом юшковарять ті, кому, як кістка в горлі, застрягла незалежність Української держави. Для того, аби сплюндрувати святу для кожного українського громадянина вистраждану ідею державної незалежності, об'єктом її компрометації та цинічного цькування обираються лідери найвпливовіших політичних сил.

У Чернівецькій так званій «Объективной газете» від 14 травня вміщено статтю за авторством якогось собі Сергія Борисенка — передрук з петербурзького видання «Голос России», органу Національно - Республіканської партії Росії. Цю партію очолює не хто інший, як Ніколай Лисенко, свого часу викинутий із шовіністичного фронту «Память» з формулюванням «за антисемітизм побутового рівня». З посиланням на шведське інформаційне агентство «Neca» автор статті інкримінує голові Руху заступництво за ростовського маніяка-вбивцю Андрея Чікатіла, який за твердженням автора заявляв у суді про приналежність до Руху.

Це не тільки замах на честь і гідність В'ячеслава Чорновола, а відтак і Руху. Втративши будь-який глузд, цей Борисенко не погребував навіть тим, щоб зробити з маніяка символ «людоїдського українського націоналізму», який розірвав «живое тело единого русско-украинского государства».

Загалом, сам факт появи пасквіля на Рух і його голову у петербурзькій газетці не викликає надто великого подиву, особливо ж після того, як з'ясувалося, що інформагентства «Neca» не існує в природі. Вражає інше. А саме те, що деякі «земляки» з числа народних депутатів суверенної України в сліпій ненависті до політичних опонентів опустилися до того, що розкопіювали в кабінетах члена Президії Верховної Ради полум'яного комуніста Коцюби брутальний наклеп з чернівецької газетки і через поштаря (а за сумісництвом — нардепа) Мармазова розповсюдили ці копії в будинку вищого законодавчого органу держави. А публіцист-правдист («Правда», 20 травня) вкотре не забарився дати дрозда «буржуазним націоналістам», уже наступного дня подавши вичавку в московському «коллективному організаторові і пропагандистові». Й усе ж таки зворушливе братання комуністичної «Правды» з профашистським «Голосом России» не вдалося приховати Віктору Дрозду і його московським шефам, оскільки петербурзькі вуха його публікації стирчать, як шило з мішка. Хоча «Правда» з відомою метою послалася на статтю в напівпідпільній просоціалістичній газетці, що видається в Україні, виразно видно, що в цій провокації червоні засвітили свій союз з коричневими в Росії.

Рух-прес.

В'ячеслав ЧОРНОВІЛ:

До інформації, поданої Рух-пресом, можу додати тільки таке. Якби було вчинено замах лише на мою честь, справу можна було б пустити на звичайний судовий розгляд. І заробити для Руху кілька мільйонів карбованців. Але замах вчинено на честь держави і на міжнаціональний мир, який слава Богу, маємо сьогодні в Україні. Отже, своє слово повинні сказати Генеральна Прокуратура України і Служба безпеки. Треба пошукати і дійсних авторів пасквілю, і ту ниточку, яка привела публікацію в націонал-фашистській петербурзькій газетці через передрук її в напівлегальній прокомуністичній газетці в Чернівцях в руки, з одного боку, комуніста Є. Мармазова, який роздавав ксерокопію в сесійному залі Верховної Ради, а з другого боку — в руки одіозного журналіста — кореспондента «Правды» Дрозда.

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

ПРО ЗАХОДИ ЩОДО ПОСИЛЕННЯ БОРОТЬБИ З РОЗПОВСЮДЖЕННЯМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

З метою створення організаційних і матеріально-технічних умов для об'єднання зусиль та поліпшення координації діяльності державних органів у сфері боротьби з розповсюдженням наркотичних засобів в Україні:

1. Кабінету Міністрів України:

— до 1 вересня 1993 року затвердити Комплексну програму боротьби з розповсюдженням наркотичних засобів в Україні на 1993—1995 роки, а також цільові програми профілактики наркоманії в молодіжному середовищі, підвищення ефективності лікування та реабілітації хворих на наркоманію;

— до 1 липня 1993 року вирішити питання щодо забезпечення спеціальних підрозділів, які здійснюють боротьбу з незаконним обігом наркотиків, засобами для зміцнення їх матеріально-технічної бази на підставі замовлень Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державного митного комітету України;

— до 1 червня 1993 року проаналізувати національне законодавство на відповідність міжнародним зобов'язанням України та рекомендаціям ООН з питань контролю за розповсюдженням наркотичних засобів і в разі потреби внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо змін та доповнень до законодавства;

— ужити заходів щодо підготовки та укладення міжурядових угод про співробітництво з іноземними державами у зазначеній сфері;

— в установленому порядку вирішити питання щодо участі України у роботі Комісії ООН з наркотичних засобів.

2. Міністерству охорони здоров'я України до 1 липня 1993 року перевірити додержання правил зберігання, обліку, реалізації та списання наркотичних препаратів у медичних закладах та усунути виявлені недоліки.

3. Державному комітетові України з питань науки і технологій організувати у 1993 році на конкурсній основі проведення наукових досліджень з питань боротьби з наркоманією в Україні та розробки ефективних методів виявлення наркотичних засобів. Кабінету Міністрів України виділити для цього необхідні кошти.

4. Державній телерадіомовній компанії України розглянути питання щодо можливості включення до передач телерадіоканалу «Право» відповідної рубрики.

5. Місцевим державним адміністраціям здійснити невідкладні заходи щодо посилення боротьби з розповсюдженням наркотичних засобів на місцях.

Президент України
Л. КРАВЧУК

м. Київ
13 травня 1993 року

ЗАЯВА

ПОЛІТВИКОНКОМУ ТРУДОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНИ З ПРИВОДУ ПОЗИЦІЇ СПІЛКИ ОРЕНДАРІВ І ПІДПРИЄМЦІВ УКРАЇНИ, ПРИЙНЯТОЇ НА III НАДЗВИЧАЙНОМУ З'ЇЗДІ ЦІЄЇ СПІЛКИ

Трудовий Конгрес України вважає оренду підприємств трудовими колективами з наступним викупом ними основних фондів одним з найбільш сприйнятливих у суспільстві і соціально відповідальних шляхів приватизації, який забезпечує еволюційне створення нових мотивів до праці, до збільшення випуску товарів, формує значний прошарок працюючих власників.

Трудовий Конгрес України підтримує вимоги організацій орендарів до Верховної Ради і Уряду. Ці вимоги — проти силового адміністративного втручання Уряду в справи орендарів, проти намагання адміністративним шляхом регулювати зароблені орендарями фонди споживання. Бо орендарі платять податки з прибутку, ПДВ, а також орендну плату. Останнім вони відрізняються від державних підприємств.

Одним словом, дії Уряду стосовно орендарів, які сьогодні виробляють чверть продукції України, позбавляють сам Уряд важливої соціальної бази реформ, перетворюють потенційного союзника у відродженні, пожвавленні економіки на супротивника Уряду. Звертаємо на цю обставину особливу увагу владних структур.

Трудовий Конгрес України, обстоюючи інтереси орендарів, вважає їх своїми союзниками в роботі по зміцненню незалежності України, союзниками в спільних соціально відповідальних діях.

ТКУ виступає за розвиток цивілізованих форм оренди, здійснення на її основі ефективного процесу нагромадження, розширеного відтворення, за органічне поєднання інтересів орендарів та інтересів суспільства, залучення до процесу приватизації орендних підприємств працівників невиробничої сфери та непрацюючих громадян України. Ці умови не лише не заперечуються, а й з необхідним розумінням підтримуються Спілкою орендарів.

Народні депутати України, які входять до ТКУ, будуть діяти спільно з народними депутатами, які відстоюють інтереси орендарів.

Політвиконком Трудового Конгресу України.

Футбол

У ДВОБОЇ ЗІЙДУТЬСЯ ЖУРНАЛІСТИ І СУДДІ

Цей коротенький огляд футбольних подій, які вже відбулися і ще плануються, почну з повідомлення про переконливу перемогу в другому фінальному матчі розиграшу Кубка УЕФА турінського «Ювентуса» (3:0) над дортмундською «Боруссією». Перший матч в Німеччині також виграли італійці — 3:1. Отже, «Парма» виграла Кубок кубків, «Ювентус» — Кубок УЕФА. Тепер слово за «Міланом», який у фіналі турніру Ліги чемпіонів (26 травня) має поміритися силами з марсельським «Олімпіком».

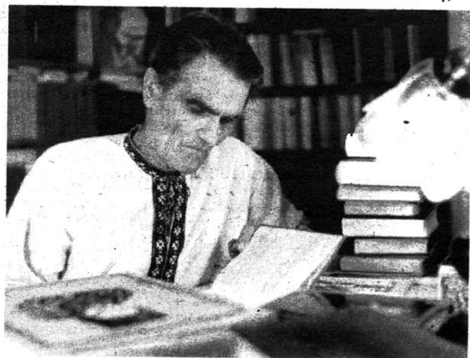
А у нас в Україні попереду свої фінали. Перший з них — матч за національний Кубок — пройде в Києві 30 травня на Республіканському стадіоні. Зустрічаються, нагадую, львівські «Карпати» та київське «Динамо». Поєдинок почнеться о 19.00. Вхід — безплатний. Можна сподіватися, що прихильники футболу виявлять активність і заповнять трибуни стотисячника хоча б наполовину. Футболісти — учасники матчу — мріють про те, щоб на ньому побував Президент України. До речі, в більшості цивілізованих країн таке спостерігається регулярно.

Ще один фінальний кубковий розбір, але вже турнір. Пройде він у Палаці спорту столиці України з 14 до 18 червня (вхід на матчі також безплатний). Йдеться про міні-футбол. Як розповів президент Асоціації з цього виду спорту Геннадій Лисенчук, боротьбу вестимуть вісім клубів, розподілені на дві підгрупи: А. «СКІФ-Сілекс» (Київ), «Фотоприлад» (Черкаси), «Донбас» (Донецьк), «Механізатор» (Дніпропетровськ); Б. «Надія» (Запоріжжя), «Рита» (Харків), «Ніка» (Дніпропетровськ), «Славутич» (Славута).

Нарешті про незвичайний поєдинок, який відбудеться 25 травня на київському стадіоні «Динамо» (його початок — о 16.00). Команда журналістів і викладачів «Пресинг» прийняла виклик колективу... суддів. Головний тренер останніх Костянтин Вихров охоче назвав склад своєї дружини: О. Козаченко, В. Баглай, О. Агасимов, В. Ніколаєв, С. Татулян, О. Балакін, В. Шельменко, Г. Коваленко, С. Дзюба, І. Ярменчук, О. Тютюн, І. Ковалевич, О. Литвиненко, О. Первушкін, В. Тютюнник, С. Шебек.

Наставник «Пресингу» Віктор Догодайло свій варіант складу поки що тримає в таємниці...

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Микола Куделя ніколи й нікому не зробив ніякого зла. Він завжди любив творчість Шевченка, рідну мову, свою Україну. І за це страждав. Знущалися з нього, принижували його національну гідність усі окупанти: польські шовіністи, німецькі фашисти, московські більшовики.

СЕЛЯНИН, ЯКОГО ВРЯТУВАВ ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Таке життя

З двох кімнат невеличкої сільської хати одну господар віддав... Тарасу Шевченку. Ту кімнату на Волині називають «Світлицею Кобзаря». Про неї знають у Києві й Каневі, в Торонто і Сіднеї, Лонні й Чікаго. Сільська хатина — своєрідний і напевно єдиний у світі храм-музей Шевченку. У цій світлиці зберігається 120 «Кобзарів», з яких 7 — видані ще в XIX столітті, більше 800 книг шевченкознавчої літератури, сотні поштівок, значків, медалей, марок, екслібрисів, вирізок з газет і журналів... А ще — портрети, картини, рушники, грудка землі, привезена з могили Тараса Шевченка у Каневі. Все, що є в цій кімнаті, зв'язано з іменем поета.

Саме з іменем Тараса Шевченка і поєднав свою долю господар світлиці Микола Павлович Куделя, який живе в селі Буяни Луцького району на Волині. Життя майже вісімдесятирічної людини сповнене трагічної долі, варте того, щоб про нього знала Україна.

У шість років від роду Микола Куделя вперше побачив «Кобзаря», почув Шевченкове слово. А вже через рік він знав напам'ять багато його віршів. Коли в 1921 році вперше в Буянах відбувся концерт-академія, присвячений Шевченкові, він з невеличкої сільської сцени декламував поезії з «Кобзаря». Потім з допомогою брата хлопчикові виписали «Кобзаря» зі Львова. І з того часу він з ним не розлучається. У 1927 році у селі засновують філію «Просвіти». Миколу обирають бібліотекарем. Юнак проповідує серед селян поезії Шевченка, розповідає про славних козаків війська Запорозького, несе слово правди про історію України. Окупаційній владі це не сподобалося. Його викликають на постерунок, де польський поліцай, схопивши юнака за волосся, кричить: «Твій Шевченко був гайдамака! І ти сам такий! України не було і не буде! Маєш бути поляком! Інакше не матимеш життя!» Тоді вперше його побили за... Шевченка.

У 1939 році Миколу Куделю вперше заарештовують і доставляють у слідчий відділ Луцької дефензиви. Звинувачення — співпраця з ОУН, підрив польської державності.

— Насправді я ніколи не був членом ОУН,— розповідає Микола Павлович, пригадуючи страшні дні далекого тридцять дев'ятого року. — До мене застосовували тортури середньовіччя. Ноги заковували в кайдани, ставили обличчям до стіни і били. Щоб зменшити відчуття болю, я читав вірші Шевченка. Поліція лютувала ще більше. Коли я падав на кам'яну долівку, відливали холодною водою. Знову ставили до стіни. Так продовжувалося 22 дні. Знесиленого і непритомного мене відправили в тюремну лікарню, де було виявлено, що хворію туберкульозом легенів. Через кілька тижнів, коли я вже зміг звестися на ноги, мені сказали, що я ... невинний і можу йти додому. За ворітьми тюрми поліцай гукнув у спину: «Більше сюди не потрапляй!»

У вересні 1940 року, через рік після «визволення» Волині Червоною Армією, Миколу Куделю забирає «чорний ворон» і знову — каземати Луцької в'язниці. Б'ють. Відливають водою. За що? Нібито Куделя очолював у селі «контрреволюційну» організацію «Просвіта», був членом ОУН, читав заборонені вірші, закликав до створення самостійної України... І потягнулися довгі місяці тяжкого слідства. В камері Микола Павлович читав в'язням поеми «Сон», «Кавказ», «Наймичка», адже «Кобзаря» знав напам'ять. А після того, як прочитав «Розриту могилу», хтось доніс — посадили в карцер. Так мучили безневинного чоловіка до 22 червня 1941 року. А вранці 23 червня, коли німецькі літаки бомбили Луцьк, енкаведисти наказали всім брати з собою речі.

— Коли ми вийшли в тюремний двір, то побачили на мурах кулемети,— пригадує Микола Павлович.— І почалося для п'яти тисяч в'язнів справжнє пекло. Нас косили кулеметними чергами, кидали гранати, добивали поранених з пістолетів.... Я уцілів чудом. Довго лежав під трупами, які накрили мене... Як вижив — тільки одному Господу відомо.

Під час німецької окупації Микола Куделя відроджує в селі «Просвіту». В березні 1942 року організовує в Буянах свято — академію на честь Тараса Шевченка. Із «Кобзарем» у руках його бачать люди у навколишніх селах, де він влаштовує читання віршів Шевченка, розповідає про Хмельницького, Мазепу, Наливайка... Його вивозять до Німеччини на роботу. Через півтора року по війні хворий чоловік повертається додому. На місці хати — руїни. І в перший день повернення дізнається, що він знаходиться на обліку в енкаведистів. Як пропагандист українського буржуазного націоналізму. Як такий, що мав загинути 23 червня 1941 року на подвір'ї тюрми.

Що робити? Ховатися. На подвір'ї рідної сестри Ганни зробив криївку, де і переховувався майже два роки. Знали про це тільки його дружина і сестра. Син Павло і дочка Віра нічого не знали про батька. Вдень у криївці читав поезії Шевченка, Богдана Лепкого, а вночі, коли всі спали, допомагав дещо по господарству. В липні 1947 року, під час облави, попав у руки енкаведистів. Спробував тікати... З автоматної черги одержав три кулі в ногу. І знову Луцька тюрма. Судовий вирок досить суворий — десять років позбавлення волі.

— У липні 1948 року я потрапив на Колиму,— продовжує сумну сповідь Микола Павлович.— На етапі в мене відібрали «Кобзаря». Але поки я живий, то вірші Шевченка завжди зі мною, я всіх їх знаю напам'ять. І на Колимі рідний Шевченко врятував мені життя. Одного разу «урки», тобто ті, що потрапили в концтабір із злочинного світу, хотіли змусити мене, «бандерівця», танцювати. З покаліченими ногами я не міг цього зробити. Мене почали бити. Тоді я попросив, щоб перед смертю мені дозволили помолитися. Почав читати «Кобзаря». На моє здивування, вони втихомирилися, задумались. Я довго читав. І тоді один із старших глумників сказав мені: «Тебе врятував Шевченко. Живи!» В 1956 році я повернувся в рідне село. І почав знову збирати все, що зв'язано із Шевченком, нашим українським Пророком.

Доля цього чоловіка, який ніколи не був членом ОУН, врешті-решт націоналістом, гідна подиву. За те, що він усе своє життя пропагував твори Шевченка, йому ніхто нічого не платив. Микола Куделя ніколи й нікому не зробив ніякого зла. Він завжди любив Шевченка, рідну мову, свою Україну. І за це страждав. Знущалися з нього, принижували його національну гідність польські шовіністи, німецькі фашисти, московські більшовики. У 1982 році його знову ледве не посадили в тюрму. Хтось із «землячків» доніс у КДБ, що у Куделі є зошит із синіми обкладинками, в який він заносить... антирадянського змісту вірші. Справді, у нього був такий зошит. А записував він до нього вірші Шевченка, які в ті роки не друкувались. Але найбільшим гріхом було те, що в цьому зошиті знаходився національний гімн «Ще не вмерла Україна». За нього, як сказав йому працівник КДБ, який конфісковував цей зошит, належить три роки... Після цього старий, покалічений, хворий чоловік уже вчетверте в своєму житті готувався до тюремних нар. Правда якось цього разу обійшло його лихо. Мабуть, час був уже не той. І ніхто після цього не конфіскував його бібліотеки, не забрав «Кобзарів», які він збирає все своє життя. А коли надходить відпустка, збирається в дорогу — їде вклонитися Шевченкові. Неодноразово бував у Каневі, Кирилівці, Моринцях, Суботові, Чигирині, Батурині... Завжди з собою бере кетяги червоної калини, що росте біля його хати, а з Шевченкових країв привозить грудки землі, які зберігає.

Микола Павлович Куделя вважає себе щасливою людиною. І це правда. Він дожив до того часу, коли Україна стала самостійною державою, коли можна на людях співати «Ще не вмерла Україна», читати усі твори Шевченка... Він щасливий, бо має 13 онуків, 18 правнуків, які так, як і він, люблять Шевченка й Україну.

Коли я покидав «Світлицю Кобзаря», то подумав, що, мабуть, варто було б хоч комусь вибачитись перед цією людиною за те зло, незаслужено вчинене їй в різні роки. І подякувати. І порадіти, що має Україна таких людей.

Богдан БЕРЕКЕТА.
Волинська область.

Проблема

ДЕ СІМ ГОСПОДИНЬ, ТАМ ХАТА НЕ МЕТЕНА

451° за Фаренгейтом — це температура, при якій горить папір. В американського письменника Рея Бредбері є фантастичний роман на цю тему. За вказівкою «згори» від вогнеметів у місті згорають усі книги, вмирають усі їхні власники і хранителі, як результат — місто зрештою перетворюється на велетенську божевільню.

Наші реалії в бібліотечній справі нагадують американську фантастику. Ситуація, в якій опинилися сьогодні бібліотеки, зокрема шкільні, дуже близька до «згорання»: більшість фондів зносилося, нових надходжень — мізер, а самі бібліотекарі не знають у кого шукати захисту, бо перебувають між двома господарями — Міністерством освіти і Міністерством культури.

У Великодеревичівську середню школу Любарського району, що на Житомирщині, мене привело бажання дізнатися, чим шкільна бібліотека може допомогти сільським учням підготуватися до тестових випробувань.

— На жаль, мало чим, — пояснила бібліотекар Лідія Хоменко. — У наших фондах всього 15 тисяч книг, 4 з яких —підручники. Багато літератури потрібно списувати, а нових надходжень — обмаль. Раніше ми мали добрі контакти з обласним бібліотечним колектором, а тепер література серії «Шкільна бібліотека» взагалі не надходить, купити ж книги про українське відродження, нові енциклопедії, словники — ніде, хоч школа і має фінансові можливості.

Як цього року сільські діти під час тестування з гуманітарних дисциплін виходили з критичної ситуації, відомо тільки їм і їхнім учителям. Чим і на що живе шкільний бібліотекар — теж турботи поки що лише його.

Лідія Данилівна, наприклад, працюючи не один десяток років, у Великодеревичівській малокомплектній середній школі, отримує... 6,5 тисячі купонів. Працює на півставки, а проблем стільки, що працювати потрібно за двох. Але до кого апелювати зі своїми «службовими» проблемами вона так і не може збагнути: до Міністерства освіти, оскільки весь зміст її роботи стосується освітянських проблем, чи до Міністерства культури, бо отримує заробітну плату за тарифами працівників культурницької сфери. Прокоментувати наявну сьогодні в шкільних бібліотеках ситуацію я попрохала начальника Управління виховної роботи Міністерства освіти Василя Герасименка.

— Біда в тому, що десятки років наші бібліотеки комплектувалися за відомими нам ідеологічними принципами, а роль бібліотекаря зводилася до ролі статиста. Я 9 років працював директором київської школи № 242 і добре все це знаю. Сьогодні дуже важко щось змінити враз через економічну кризу, але з реалізацією державної національної програми: «Україна XX1 століття: стратегія освіти», яка обговорювалась на минулому з'їзді вчителів України, роль бібліотек повинна зрости. Навіть цьогорічний тестовий експеримент показав, що нашим дітям потрібна не певна сума знань, а широкі можливості для індивідуального інтелектуального розвитку.

Питання престижу бібліотек — це питання піднесення авторитету бібліотечного працівника. Потрібно забезпечити їх гідною заробітною платою. Але традиційно шкільні бібліотекарі отримують платню за тарифами Міністерства культури (медсестри, які працюють в системі освіти, — Міністерства охорони здоров'я, тренери — Міністерства у справах молоді і спорту тощо). Міністерство освіти працює над тим, щоб оплачувати працю шкільних бібліотекарів за тарифною сіткою педагогічних працівників. Однак це — питання комплексне, його потрібно вирішувати разом з іншими міністерствами — культури, фінансів, праці...

За аналогічним коментарем я звернулась і до начальника відділу бібліотек Міністерства культури України Валентини Навроцької:

— Шкільні бібліотеки підпорядковані Міністерству освіти, але заробітну плату бібліотекарі отримують за тарифами Міністерства культури. Така система традиційна — вона існувала і в колишньому Союзі. Ми не маємо можливості змінити її, бо слово Міністерства культури — не визначальне. 31 березня цього року міністр культури Іван Дзюба видав наказ «Про оплату праці працівників культури бюджетних організацій на основі єдиної тарифної сітки», де чітко визначено критерії оцінки роботи бібліотекарів навчальних закладів. Щонайперше — враховуються середньорічна кількість читачів і середньорічна кількість книговидач. Цей наказ видано за погодженням з Міністерством праці та Міністерством фінансів України.

Отож, виходить, шкільними бібліотеками начебто опікується Міністерство освіти. Саме воно зобов'язане дбати про оновлення фондів, передплату нових видань, достатній рівень платні шкільного бібліотекаря. Але Міносвіти ледь встигає піклуватися про «своїх», куди вже там про «прикомандированих». Бо й справді бібліотекарі перебувають на утриманні Міністерства культури. А здавна відомо: хто платить, той і замовляє музику. А «музику» Мінкультури хоче чути якомога спокійнішу. Ми, мовляв, вас утримуємо, то будьте вдячні й за це.

Отак і живуть нині шкільні бібліотекарі — злиденними Попелюшками при живих «матері» та «мачусі». Але ж давно відомо: де сім господинь, там хата не метена.

Катерина КІНДРАСЬ.

ДИСКУСІЯ

ЧИ ТРЕБА РЕАБІЛІТУВАТИ ОУН — УПА?

Напередодні війни

Запланувавши в червні 1941 року напасти на Радянський Союз, Гітлер визначив у липні цього ж року політичну мету походу: анексія територій Східної Європи, в тому числі й України. Конкретні секретні плани окупації розроблялися, починаючи від березня 1941 року, і вже тоді було передбачено, що влада в окупованих країнах Сходу Європи буде в руках німецьких «рейхскомісарів». Гітлерівська політика не брала до уваги можливості існування незалежної Української держави. За декілька днів перед початком війни проти СРСР армія отримала доручення не говорити про незалежність України.

Обиди ОУН по-своєму готувалися до ймовірної війни, якої всі чекали. ОУН Бандери домовилася з головним штабом вермахту і адміралом Канарісом про вишкіл двох батальйонів («Нахтігаль» і «Роланд»), в які об'єдналися приблизно 700 українців, здебільше членів ОУН. Ця усна домовленість суто військового характеру була досягнута без відома уряду і органів безпеки рейху. Політично ці два батальйони мали підлягати ОУН. ОУН хотіла мати військових людей, які могли б стати зародком національної армії. А штаб вермахту хотів використати ці два батальйони для пропагандистських цілей. Але в результаті проголошення 30 червня 1941 року відновлення Української держави зв'язки обох батальйонів з ОУН Бандери було негайно перервано і в середині серпня розформовано.

Перед нападом на Радянський Союз українські політичні та громадські кола вислали до канцелярії Гітлера меморандуми (ОУН-Мельника 14.4. 1941, УНО Берлін 3.7.1941, проф. Кубійович 11.7.1941), які пропонували позитивне розв'язання українського питання. 23 червня ОУН Бандери також вручила канцелярії рейху свій меморандум. Цитуємо уривки з нього: **«Основи для німецько-українських дружніх відносин творитимуться з моменту розпочатого німецького походу на Схід Європи. Тому, що українські націоналісти несуть велику відповідальність за долю і майбутнє України, що вони доказали ділом, для них вирішальне значення має настанова Німеччини щодо Української держави, за яку вони борються... тільки таке рішення, яке повністю відповідатиме історичним та народним інтересам України, також принесе користь Німеччині, ...Українські націоналісти у першу чергу заступають інтереси свого власного народу... Навіть якщо при вході в Україну німецькі війська спочатку будуть самозрозуміло зустрічати як визволителів, таке ставлення може швидко змінитися, якщо Німеччина увійде на Україну без наміру відновлення Української держави й використання відповідних гасел. Найменше насильство викличе протилежні наслідки... У Східній Європі не можна панувати на тривалий час з допомогою технічних засобів держави й адміністрації, що спираються на сильну окупаційну армію... Українська незалежна держава мусить бути економічно самостійною... Дальший розвиток німецько-українських відносин залежить не лише від остаточного розв'язання цієї проблеми, а також і від застосованих на самому початку методів...»**

У міністерстві закордонних справ рейху про цей меморандум висловились так: **«Меморандум містить в собі докори на адресу Німеччини, яка під час окупації України у 1918 році «поробила помилки»... Щодо майбутнього, то Німеччині адресуються також вказівки, місцями остерігаючим тоном, що новий порядок може бути запроваджений у Східній Європі не шляхом тривалої військової окупації, а завдяки створенню незалежної Української держави... незалежної економічно... (яка) мусить мати, крім того, власні збройні сили... (а) приклад новостворених держав, таких, як Словаччина і Хорватія, не може служити моделлю для Великої України...»**

Війна і окупація

Отже, ОУН Бандери захищала інтереси українського народу і не боялась критично ставитися до Німеччини. Твердити, як це робить А.Білинський, що проголошення «держави» в запіллі німецької армії було виявом «політичного дилетантизму», означає виявити свій власний дилетантизм у питаннях політики. Гляньмо, що про це думав ворог. Після проголошення Акта про відновлення незалежності Української держави, який прийнято у Львові 30 червня 1941 року, 2 липня наказано взяти під домашній арешт деяких українських діячів. Степан Бандера був під домашнім арештом вже з 29 червня. У німецькому «Звідомленні про події в СРСР» № 11 за 3 липня 1941 року сказано, що українці, які стоять під проводом Бандери, хотіли проголошенням Української держави «поставити німців перед доконаним фактом», та що «група Бандери» вже розповсюджує листівку, в якій сказано, що український визвольний рух тепер буде поборюваний німецькою поліцією.

У Берліні вважали, що через «удар», спричинений проголошенням відновлення Української держави, «виникла політична анархія». В інформації-нотатках для Гітлера від 5 липня також сказано: «2) Всупереч німецьким планам у Львові створено західноукраїнський крайовий уряд. Ці українці, які в цій справі брали участь, мусили бути відтягнені і ув'язнені у Берліні». У висновках говорилося, що такі «самовільності ведуть до анархії, яка загрожує знищенням всякого зародка майбутнього панівного оформлення східного простору рейхом». С.Бандеру заарештовано у Кракові 5 липня і депортовано до Берліна. 9 липня арештовано у Львові і депортовано до Берліна Я. Стецька і Р. Ільницького. В Берліні чинився тиск на Бандеру і Стецька, щоб вони відкликали Акт проголошення відновлення Української держави. Обидва українські керівники відмовилися.

21 липня 1941 року міністерство закордонних справ рейху висловило думку, що проголошення Української держави у Львові було «самовільним вчинком відомої честолюбивої і активної групи Бандери» та що «інсценізований у Львові Акт», з погляду міністерства, «не має жодного державно-правного значення». Тоді Політичне Бюро ОУН Бандери у Берліні видало іншу декларацію — «До ситуації у Львові», в якій, між іншим, сказано, що проголошення у Львові вже «є історичним фактом», подібно як Акт 22 січня 1918 року в Києві і Акт 1 листопада 1918 року у Львові, та що Акт 30 червня 1941 року «стане символом теперішньої визвольної боротьби української нації».

Повідомлення німецької поліції безпеки і СД про події в СРСР № 81 з 12 вересня дає наступну характеристику людей Бандери, тобто членів похідних груп цієї організації, які постійно з'являлися на центральних і східних землях України: **«Члени цих груп завдали айнзацкоманді 6 чимало труду і сьогоднішній стан незадовільний. Посланці ОУН відзначаються цілеспрямованістю, скромністю і ретельністю, які може породжувати лише справжній ідеалізм. Вони справляють особисто зовсім добре враження»**, хоч їхня діяльність, говориться далі, шкідлива. Так свідчив ворог про членів ОУН Бандери.

Батальйон **«Нахтігаль»** був розформований у середині серпня 1941 року і перестав існувати. **Він ніколи не був у Білорусі, як це твердить А.Білинський, не «розбігся», не переходив до УПА. Колишні батальйони «Нахтігаль» і «Роланд» були переформовані в один батальйон охоронної поліції на основі особистого контракту кожного члена на один рік.**

Створення УПА

УПА сформувалася в середині жовтня з малих озброєних відділів ОУН Бандери. Механізм і динаміка створення УПА були такі. Окрім перших масових арештів членів ОУН Бандери, в половині вересня 1941 року І Конференція цієї організації прийняла, між іншим, рішення підготувати населення «до активної боротьби з німецьким окупантом», застосувати систематичне «розкривання німецьких планів поневолення і колонізації України», переводити «збір і магазинування зброї», приготувати кадри тощо.

Ця величезна підготовча робота ОУН Бандери привернула увагу німців. Із перехоплених документів і допитів вони довідалися, що ОУН Бандери готує повстання. Тому 25 листопада 1941 року станиці СД у рейхскомісаріаті України отримали наказ, в якому було сказано: «незаперечно встановлено, що рух Бандери готує повстання у рейхскомісаріаті з метою створення незалежної України». Тому наказувалося арештувати всіх активістів «руху Бандери» і після допитів таємно знищити «як грабіжників». Хоч цей наказ мав бути знищений після прочитання, він, однак, зберігся в архівах Берліна, які були вивезені на захід перед приходом Червоної Армії і тому потрапили до рук американців та стали джерелом доказових документів Нюрнберзького процесу. До цих документів долучено також названий наказ СД як доказовий матеріал масового знищення населення.

У грудні 1941 року німці занотували у своїх повідомленнях, що члени ОУН Бандери отримали наказ збирати по лісах зброю і боєприпаси, які залишила Радянська Армія, споруджувати секретні склади для озброєння відділів, що боротимуться проти вермахту. Цікавими є основні політичні погляди ОУН Бандери, які занотували німці на основі зізнання одного з арештованих провідних членів Житомирщини і згідно з якими **«керівні кола ОУН не вірять у перемогу Німеччини над Радянською Росією і Англією». Здобувши перевагу над Радянською Росією, Німеччина буде настільки ослаблена, що не зможе продовжувати війну. Ослаблені таким чином Німеччина і Росія не зможуть перешкодити створенню Української незалежної держави.**

31 грудня 1941 року німецькі органи безпеки вважали, що **«окрім групи Бандери, на Україні не існує жодної організації опору, яка була б здатна становити серйозну небезпеку»**, і говорили про активізацію боротьби органів безпеки проти цієї організації. Упродовж цілого періоду окупації десятки і сотні членів цієї організації були арештовані кожного місяця, часто прилюдно страчувані по різних містах України. Арешти відбувалися і в еміграції, зокрема в Німеччині.

Друга Конференція ОУН Бандери на початку квітня 1942 року апробувала метод боротьби у формі малих озброєних відділів самооборони, але «щоб енергія народу не вилилась у партизанщину», було вирішено спрямувати цю енергію «у широкий всенародний рух, який забезпечить повну перемогу». Німці зазначають у своїх повідомленнях, що починаючи від квітня 1942 року на Волині і Поліссі, а опісля і в околицях Кам'янця- Подільського та Житомирщини з'явилися малі озброєні відділи ОУН Бандери.

Один з рапортів каже, що вже в травні було встановлено, що «рух Бандери серйозно взявся за створення банд, зокрема на західній частині України», та що він «переходить до військового вишколу своїх членів і їх час від часу згромаджує для воєнних польових занять». Ці відділи проводили незначні операції, атакуючи мости, лінії зв'язку, склади постачання, господарські об'єкти.

У жовтні 1942 року малі озброєні відділи ОУН Бандери почали **зливатися у великі військові з'єднання. Саме ці з'єднання прийняли назву «Українська Повстанська Армія»** (УПА). Головне командування УПА визначило 14 жовтня як дату створення УПА. Цю дату підтверджує один із звітів німецької армії, в якому сказано: **«Згідно з повідомленням головнокомандуючого вермахту на Україні за 16 жовтня 1942 року українські націоналісти вперше зібралися в районі Сарн у більшу банду і постійно отримують наплив».**

Про боротьбу ОУН-УПА А.Білинський каже, що «насправді це були тільки плакати... Вся ця революційно-визвольна сила — це був фантом» (привид, примара). Що ж, нехай знову говорять документи ворога.

З лютого 1943 року УПА розпочала великомасштабні операції звільнення територій від німецьких залог і адміністрації та від радянських партизанів. Один німецький урядовець звітував у квітні, що українські «партизани» вимагають вільної України і відходу німців». Вони постійно отримують поповнення і нападають серед білого дня. Проїзд шляхом Житомир-Київ можливий лише під охороною війська. У численних районах вже немає жодної німецької адміністрації. Вони знищили лісопереробні заводи і вбили 400 службовців і працівників.

Донесення рейхскомісара України за 4 квітня 1943 року свідчить, що **«замовлення і поставки з цих небезпечних районів (в генеральній окрузі Волинь-Поділля) дуже потерпіли. На Волині залишилося тільки дві округи, вільних від банд. Зокрема, небезпечними є виступи українських національних банд у районах Крем'янець-Дубно-Костопіль-Рівне. Українські національні банди напали вночі з 20 на 21 березня одночасно на всі окружні господарські установи в окрузі Крем'янця... При тому загинуло 12 німців: ляндвіртів, лісничих, солдатів і поліцейських».** Пізніше німцям вдалося відбити лише дві установи. Під час подальших боїв німці втратили 175 осіб. Генеральний комісар Волині-Поділля звітував 30 квітня, що захід і південь Волині були контрольовані **«українськими національними бандами»** та що **«вони дійшли так далеко, що в районах Горохова, Любомля, Дубна, Крем'янця і частково Луцька треба вже говорити про повстання».**

Інші німецькі зведення з травня 1943 року свідчать про величезні втрати (переважно до 50 відсотків) в постачанні хліба, худоби, свиней, овець, молока, яєць тощо. Генеральний комісар Волині-Поділля Шене доповідав 5 червня Розенбергові, який прибув до Рівного, що **«українські націоналісти завдають більше труднощів, ніж більшовицькі банди».** Пізніше, в червні, рейхскомісар України писав А. Розенбергу, що **«українські національні банди мають своє суворе й уміле керівництво і подиву гідне озброєння: треба припускати, що ці банди почали методично збирати зброю і боєприпаси зразу після першого приходу німецьких військ... Об'єкти, на які нападають банди, — це важливі для доступу в країну і постачання фронту залізниці, шляхи і мости, державні господарства, молочарні, склади хліба і сіна, а також доступні їм промислові підприємства».**

Німецький звіт за 13 липня 1943 року звертав увагу на систематичне пошкодження головного кабельного зв'язку, який пролягав через Україну до фронтових армійських груп А і Південь. Його переривали між Рівним і Житомиром. До 11 липня кабельний зв'язок в Україні перервали 16 разів, «завдаючи значної шкоди зв'язкові з цими армійськими групами». Безперечно, це також мало вплив на ведення війни на Сході.

У червні 1943 року німці повели широкий наступ проти УПА, розповсюджуючи при тому листівки, звернення проти ОУН. В них говорилося, що ОУН не бореться проти більшовизму, а навпаки — **«кремлівські жиди стоять у зв'язку з ОУН», «ОУН є знаряддям жидівського більшовизму»**, в проводі цієї організації **«сидять агенти Москви»**. Відомо, що саме в червні 1943 року в одній листівці радянська влада твердила, що **«Бандера прибув на Україну на німецькій тачанці»** і **«не так давно Бандера та його прихвосні влаштували були «урочисту поїздку» до німців у спеціальному поїзді».** Насправді Бандера сидів ув'язнений у німецькому концтаборі в Саксенгаузені. А.Білинський каже зі свого боку таке: **«те, що уп'isти робили проти німців, виходило на користь більшовиків, а те, що проти більшовиків, виходило на користь німців. УПА за жодних умов не могла мати користі з пролитої крові»**. Виходить, на його думку, треба було сидіти тихо, не боротися проти німців, а потім піти до дивізії СС «Галичина», як це він зробив (хоч про це не згадує в своїй статті).

Не згадує він і про те, що навіть у 1944 році, коли німці відступали, вони видали ось такі інструкції:

«Збройні сили УПА борються за вільну і незалежну Україну і фанатично вірять, що зможуть досягти цієї мети. Їхніми ворогами є німці і росіяни. Вони погоджуються зараз іти з нами на переговори тому, що в даний момент вони вважають найбільш небезпечними росіян. З огляду на їхню ненадійність, не може бути мови про якесь спільне діяння з УПА на дальшу мету. УПА також відмовляється воювати на боці німецького вермахту». Проте про переведення згаданих місцевих угод не існує жодних застережень (з німецького боку). Був наказ **«воювати проти УПА так само, як і проти всіх банд, і знищувати їх».**

Реабілітація?

Ось такі реалії боротьби ОУН і УПА, яких поборювали кожна по-своєму обидві тоталітарні держави, окупанти української території. На цьому ми припинимо цитувати з документів ворога. А їх є ще багато. Вони засвідчують про міць, вагу і загальноукраїнську мету боротьби ОУН-УПА, боротьби за незалежність, свободу і кращу долю українського народу. Не лише в роки другої світової війни, а й після неї. Боротьба ОУН-УПА — це унікальне явище в історії людства. Вона спиралася лише на власні сили народу, постала і розвивалася без жодної допомоги ззовні. Всі без винятку європейські рухи опору, починаючи від Франції і закінчуючи Югославією, в тому числі і радянські партизани, постійно отримували допомогу ззовні, одержували зброю, боєприпаси, ліки, гроші, командний персонал, радіоапаратуру.

Боротьба ОУН-УПА цілком природно заслуговує на щось більше, ніж на реабілітацію, поновлення доброго імені, несправедливо заплямованого Москвою, КПРС, КДБ, радянським режимом. В інтересах Москви і радянської імперії було заплямувати ОУН-УПА, подавати їх у негативному світлі. В інтересах незалежної України сьогодні визнати правду. Документи свідчать, що ОУН-УПА були воюючою стороною проти нацистської Німеччини і проти радянського більшовицького панування в Україні. Її боротьба була боротьбою за свободу і незалежність України, продовженням національно-визвольної боротьби українського народу, яка розпочалася в 1917 році. Такою й треба її визнати.

Володимир КОСИК,
професор Сорбоннського університету.

Закінчення. Початок у № 88 за 14 травня ц. р.

ПРИВИД КОМУНІЗМУ БЛУКАЄ УКРАЇНОЮ

У Львові — підпільно, а в Баштанці — під охороною міліції

ПІД ЗВУКИ ПАРТІЙНОГО ГІМНУ...

У Будинку культури ім. О. Пушкіна відбулася нарада перереєстрованих членів міської компартійної організації. Перед її початком звучав у записі «Інтернаціонал». Доповідач, перший секретар міськкому партії П. Кузнецов, впевнено і остаточно переклав усю провину за заборону КПРС і розвал СРСР на Горбачова та Єльцина. Головним змістом усіх виступів було: «Треба знову брати владу!» Коли вже прийняли проект резолюції за основу, з місця пролунало: «Навіщо ж ви хочете створити нову партію на брехні?» Що було в залі! Врешті-решт, прийняли більш завуальовану резолюцію. Обрали двох делегатів на установчу конференцію, видали посвідчення тим, хто вперше вступив до компартії. Місцева влада не вжила ніяких заходів для заборони цієї акції.

М. ЧЕРНИН,
пенсіонер.

Краматорськ
Донецької області.

МИ ЧЕКАЄМО ВАС, ТОВАРИШІ!

«Шановний головний редакторе! Мабуть, настав час бити на сполох, коли з'являються такі заклики у міській газеті. Плекаємо надію, що ви зможете щось зробити, аби не перетворити Україну в заповідник комуністів».

Автор цього коротенького листа без підпису вклав до конверта вирізку з міської газети «Краматорська правда» із статтею першого секретаря Краматорського міськкому Компартії України (такий підпис), депутата міської Ради народних депутатів П. Кузнецова «Комуністи і співчуваючі — крок уперед!»

Названа публікація розпочинається так: «Минуло півтора року після того, як войовничі націоналісти, скориставшись із зради вищого політичного керівництва країни і комуністичної партії інтересів абсолютної більшості населення країни (мається на увазі СРСР. **Прим. ред.**), заборонили діяльність Компартії України...». Далі автор пише, що ця заборона порушує права і свободи громадян, що Президія Верховної Ради перевищила свої повноваження. П. Кузнецов пов'язує різке погіршення життя народу, занепаду економіки із забороною діяльності КПРС і Компартії України і вважає, що покласти кінець безладдю, зачинити двері перед лечерним капіталізмом, припинити пограбування країни (тут уже, мабуть, України. — **Прим. ред.**) під вивіскою «реформ» зможуть лише справжні комуністи. Автор статті закликав усіх бажаючих перереєструватися і знову стати до лав захисників інтересів трудящих.

А В БАШТАНЦІ — ВІДКРИТО

Прочитав якось про таємну сходку комуністів у Львівській області, та й думаю: все-таки є місця, де біля керма стоять справді державні люди, які виконують законодавчі акти (у Львові було заборонено зібрання комуністів. — **Прим. ред.**). А в місті Баштанці Миколаївської області все інакше. Партія у нас давно вже легалізувалася, відкрито збирається, розв'язує свої питання. І не соромлячись, не ховаючись, а як у старі часи, — з буфетом, міліцейською вартою, тільки що без духового оркестру.

У лютому в гостинному салоні колгоспу імені Комінтерну відбулася конференція комуністів району. І ніхто з представників влади не перешкоджав її проведенню. Навпаки, міліція надійно захищала зібрання комуністів від можливого гніву народу.

Доки до виконання закону ми будемо ставитися по-баштанськи, ми ніколи не побудуємо ні незалежної держави, ні демократії, ні гарного життя.

ГЕТЬМАНЕНКО,
ВОЙТОВИЧ.

Баштанка
Миколаївської області.

ЧИ МАЮТЬ ПРАВО НАРОДНІ ДЕПУТАТИ!

Чув по телебаченню повідомлення про факти відновлення КПУ всупереч забороні. Дивує те, що в нелегальних збориськах беруть участь народні депутати України. То й постає запитання: хіба правові наслідки тягнуть за собою дії депутатів? І чи мають моральне право такі народні депутати зберігати свій статус після свідомого порушення ними рішень власного керівного органу?

Д. САВЧУК.

Київ.

АНТИКОМУНІСТИЧНИЙ ФРОНТ ДІЄ

У Вінниці створено антикомуністичний, антиімперський фронт на чолі з колишнім політв'язнем М. Климчуком. Завдання фронту — боротьба з комуністичними та імперськошовіністичними силами, які прагнуть повернути Україну в колоніальне ярмо, відновити Союз РСР. Фронт стане заслоном антиукраїнським силам, боротиметься за утвердження державності України, її соборності, за демократію та соціальну справедливість. Ми підтримуємо Президента, уряд України, місцеві органи влади у питаннях, які не суперечать програмі дії фронту.

При фронті діє громадський трибунал, який збирає матеріали про злочинну діяльність КПРС—КПУ, а також держпартапаратників, які зловживають службовим становищем, корумпують зі злочинними та мафіозними елементами.

Володимир ОСИПЧУК,
член координаційної ради фронту.

Вінниця.

Наші читачі цілком слушно ставлять питання: чи мають право на існування КПРС та її бойовий загін — КП України? 14 травня цього року Президія Верховної Ради України внесла ясність: громадяни України, які були членами Компартії України, не можуть без рішення суду визнаватися причетними до державного перевороту 19—21 серпня 1991 року, а громадяни України, які поділяють комуністичні ідеї, можуть утворювати партійні організації відповідно до діючого законодавства.

Від себе порадимо: товариші комуністи, тільки не створюйте в Україні «бойового загону» партії, що діє за межами України. Нашому законодавству це може не сподобатися.

Підготував до друку
Яків ГАЛЬЧЕНКО.

ЮРИДИЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ

Мене звільнено з підприємства у зв'язку зі скороченням штату. Чи включається до загального трудового стажу період мого працевлаштування?

А. Тишкевич, Київ.

Згідно зі ст. 49[3] КЗпП працівникам, вивільнюваним із підприємств, установ, організацій за умов розірвання трудового договору у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідації, реорганізації або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників, зберігається середня заробітна плата на період працевлаштування, але не більш як на три місяці з дня звільнення з урахуванням виплати вихідної допомоги. Протягом цього часу зберігається безперервний трудовий стаж.

У разі, коли громадянина не працевлаштовано протягом цих трьох місяців, служба зайнятості населення у визначеному законом порядку визнає його за безробітного (ст. 2 Закону України «Про зайнятість населення»). Відповідно до п. «ж» ст. 4 названого Закону, за особою, яку визнано за безробітну, зберігається загальний трудовий стаж на період одержання допомоги по безробіттю.

Володимир СНІТКО,
юрисконсульт
«Голосу України».

З громадської приймальні

НЕМАЄ СПРАВЕДЛИВОСТІ В «СПРАВЕДЛИВОСТІ»

Наша газета неодноразово зверталася до проблем незаконно звільнених громадян, безробітних. Повідомляли ми й про створення в Україні громадського об'єднання «Справедливість» — асоціації допомоги громадянам, втягненим у трудові конфлікти. Щиро вітаючи створення такої асоціації, ми й на думці не мали, що дехто з її керівників під її прикриттям чинитиме далеко не справедливі справи.

Нагадаємо, що «Справедливість» створено з метою захисту трудових прав громадян, гуманітарної допомоги безробітним, подання всебічної допомоги та підтримки у розв'язанні трудових конфліктів. Обравши виконавчий комітет та його голову Мечислава Вишневського, асоціація розпочала роботу.

Та вже з самого початку виникли конфлікти, основою яких є неправомірна діяльність деяких керівників, зокрема голови комітету.

Усвідомлюючи необхідність і гуманність цілей асоціації, багато профспілкових органів, кооперативів, малих підприємств подавали цій організації посильну матеріальну допомогу. Перші грошові надходження виявилися досить спокусливими для тодішнього безробітного голови комітету, і він вирішив скористатися своїм «розподільчим правом».

— У 1989 році профспілки вирішили виділити нам матеріальну допомогу з розрахунку 66 карбованців на безробітного, стільки ж на утриманця (неповнолітню дитину), — говорить Валентина Сафонова (з квітня 1992 року співголова комітету асоціації). — У М. Вишневського старша дочка на той час була заміжньою, жила окремо, та він, користуючись своєю владою (як голова він подавав списки в профоргани), включив і її. Ми вирішили на засіданні комітету обговорити «грошові» питання, тим паче, що М. Вишневський став вимагати собі зарплату. Двічі засідання комітету зривалося, бо не було кворуму. Нарешті в листопаді 1989 року засідання відбулося. Та воно ні до чого не привело, бо М. Вишневський залишив його, не попрощавшись.

Минав час, в асоціацію приймали нових членів, через яких М. Вишневський усе-таки «пробив» собі зарплату, порушивши статутні вимоги.

Асоціація розкололася на тих, хто був за М. Вишневського, і тих, хто був проти. Останні невпинно вимагали звіту голови на конференції про діяльність організації (у тому числі й фінансову), до того ж цього вимагав і сам статут «Справедливості».

Та звіту так і не було. Спроба М. Вишневського провести конференцію в серпні 1990 року закінчилася скандалом і приведенням окремих її учасників у міліцію, а для голови — продовженням строку повноважень на три роки (знову ж таки на порушення вимог статуту асоціації).

Чергову конференцію було призначено вже на січень 1992 року.

Як стверджує В. Сафонова, «ніякого звіту знову не було». Єдина мета: запротоколювати продовження повноважень голови та його заступникові до п'яти років. Це й було потрібно «нещасному» безробітному Вишневському: гроші йдуть, у трудову книжку він собі записав, що працює, зарплату одержує велику, до пенсії якраз близько двох років лишилося».

Однак Міністерство праці України (як правонаступник органу, що зареєстрував асоціацію) визнає рішення цієї конференції недійсними, проведеними з порушенням статуту асоціації, зазначивши при цьому, що про місце й час проведення конференції не повідомили більшість членів асоціації, деяких членів комітету та члена ревізійної комісії. Багато хто з людей, які хотіли потрапити на конференцію, а серед них були інваліди, старі, ветерани війни, чекали на порозі з ранку й до вечора 25 січня 1992 року.

За заявою членів асоціації Мінпраці провело перевірку її діяльності й дійшло невтішних висновків. Ось деякі з них: «Порушуються строки проведення засідань вищого органу асоціації — загальних зборів або конференції. Остання конференція (позачергова) була 20 серпня 1990 року. Порушується принцип колегіальності в роботі Комітету асоціації. Фактично діє один і той же неповний склад — Вишневський, Донець, Антоненко, Сергієнко, Чевельча. Бюджет асоціації (у тому числі штатний розклад) на 1991 рік у встановленому статутом порядку конференцією не затверджувався».

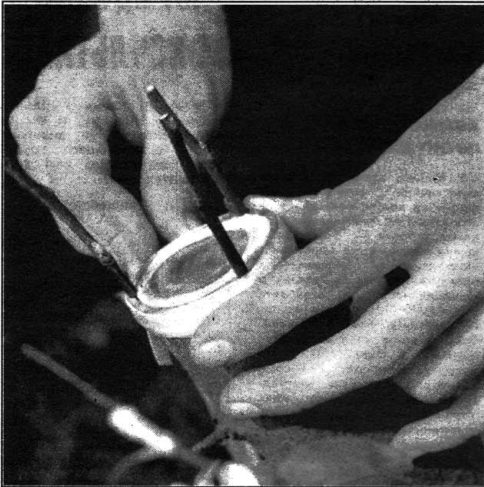
Конференція все ж відбулася — у квітні 1992 року. Та на ній не було голови, він не з'явився. Конференція обрала новий склад комітету та двох його співголів. Однак діяльність асоціації поки що паралізовано — М. Вишневський не здав печатку, штампи, документацію. А без цього асоціація не може користуватися навіть своїм рахунком у банку. А поки що М. Вишневський примудрився опублікувати в нашій газеті матеріал за підписом «президент асоціації «Справедливість», не будучи ним. Частий гість він і в Верховній Раді України, де зустрічається з народними депутатами, обговорюючи різні питання знову ж таки як «президент асоціації», в судових інстанціях, де й далі виконує функції голови Комітету асоціації, представляючи інтереси інших громадян.

Примусити М. Вишневського повернути асоціації печатку, штампи й документацію ніхто не може. Хоч би в які правоохоронні органи зверталися нові керівники асоціації, скрізь одна відповідь — суперечка непідвідомча, а тому не може бути розглянута. Міністерство праці України, крім письмових прохань на адресу М. Вишневського здати печатку й документацію, якихось інших методів впливу на екс-голову не має. Якщо М. Вишневський не виконає цієї вимоги, мабуть, простіше буде ліквідувати асоціацію й створити нову. Та чи потрібно таке робити через амбіції однієї людини? Сподіваємося, що Мінпраці України зможе допомогти асоціації, тим паче, що в нього є й інші шляхи розв'язання проблеми.

Сергій ДЕМСЬКИЙ.

P. S. Поки матеріал готувався до друку, з асоціації нас повідомили про те, що Київським міськсудом скасовано рішення Дніпровського районного суду м. Києва про відмову в розгляді справи за непідвідомчістю спору. Справа передана на новий розгляд. Сподіваємося, що справедливість візьме гору.

ТРАВЕНЬ

Прикмети

- Якщо пізно ввечері або вночі утворився туман, заморозків не буде.
- Навесні багато хрущів — влітку чекай посухи.
- Мурашки ховаються в мурашники — на грозу.
- На Бориса й Гліба — найпізніша сівба.
- Заспівали рано півні в холоднечу — настане тепла помірна погода.
- Багато хрущів — добрий врожай на просо.
- Травень холодний — рік хліборобний.
- Якщо худоба мало п'є води і вдень спить — на дощ.
- Регулярне кування зозулі віщує теплу погоду.
- Кінь хропе — на негоду, форкає — на тепло, трусить головою й задирає її — буде негода.
- Чайка сіла на воду — чекай доброї погоди.

Домашній погрібець

ГОРІЛКА СТАРОВИННА ЄРОФЕЙОВИЧ

35 г м'яти, 35 г анісу, 35 г крупно потовчених померанцевих горішків залити 1 л очищеної на березовому вугіллі горілки і поставити на 12 днів у тепле місце. Після цього горілку можна вживати і не зливаючи гущу, але, в принципі, гущу можна використовувати ще раз, заливши половинною порцією горілки і поставивши в тепло на місяць.

ЛІКЕР СУНИЧНИЙ

Ретельно переберіть свіжу суницю, засипте її в бутель і залийте спиртом так, щоб ягоди ледве покрило. Поставте на два дні в теплі, але затемнене місце, потім злийте спирт у чисту посудину через полотняний фільтр. Потім візьміть іншу суницю, залийте її водою і дайте постояти три дні в теплому місці. Злийте воду, профільтруйте, на 200 г цієї води покладіть 400 г цукру, три рази доведіть до кипіння і очистіть від накипу. Потім цією кількістю сиропу розбавте 1 л заздалегідь заготовленого суничного спирту і можете відразу вживати, але краще дати лікеру трохи настоятись.

ДОМАШНЄ ШАМПАНСЬКЕ

Змішайте воду і цукор у співвідношенні 7/1, підігрійте, але не доводьте до кипіння, перелийте в бутель і дайте охолонути до температури трохи вищої за кімнатну. Додайте 1/80 частину розбавлених дріжджів. Після початку бродіння зачекайте 1 годину і розлийте воду у пляшки. В кожну пляшку покладіть по грудочці цукру і додайте кілька крапель лимонної есенції. Пляшки добре закоркуйте, засмоліть або перев'яжіть пробки дротом, поставте у погріб чи в інше прохолодне місце. Починайте перевіряти напій приблизно через три тижні. Як тільки він почне пінитись, його можна вживати.

Ваш сад

КРАСА РУКОТВОРНА

Як своїми руками «побудувати» дерево? Як замінити дрібноплодові на крупноплодові? Як окультурити дичку? Такі запитання часто ставлять садівники-любителі. Сьогодні ми відповідаємо на запитання, пов'язані з таким розповсюдженим способом поліпшення плодового дерева, як щеплення.

Які дерева придатні для щеплення?

Дерева для щеплення повинні мати світлий колір гілок, що перещеплюються, і довжину річного росту не менше як 25-30 см.

На яких деревах не можна робити щеплення?

Непридатні для щеплення дерева, що побиті морозом та із сонячними опіками на штамбі й основах скелетних гілок, а також зі штамбом, пошкодженим знаряддями праці, мишами і зайцями.

Чи впливає вік дерева на перещеплення?

На деревах молодших від 2-3 років проводити щеплення недоцільно через слабкість їхнього росту.

За скільки прийомів можна перещепити доросле дерево?

У районах з суворими зимами 8-10-річні яблуні та груші перещеплюють в один рік, а більш дорослі - в 2 і навіть 3 роки. При перещепленні кісточкових культур результат тим кращий, чим молодше дерево.

Скільки сортів можна прищепити на одне дерево?

Можна прищепити кілька сортів, але вони обов'язково мають бути одного терміну дозрівання, інакше у перещепленого дерева порушується ритм процесів росту, що знижує його зимостійкість.

Що краще: перещеплювати дерево живцем чи брунькою?

Перещеплення плодових дерев можна робити живцем або брунькою весною і влітку під час літнього сокоруху. Перещеплення бруньками добре вдається в районах з м'якими зимами. В місцевостях, де клімат суворіший і у садівників з невеликим досвідом перещеплення кращі результати — за весняного щеплення живцем.

Коли заготовляти живці?

Для весняного щеплення живці заготовляють на початку зими після перших морозів в 8-10°С або на початку весни до розпукування бруньок. Живці з розпуклими бруньками для щеплення непридатні. Весняна заготівля кісточкових культур небажана, бо майже щорічно однорічні пагони цих культур підмерзають.

З якої частини крони заготовляють живці?

Краще робити це з однолітніх пагонів з освітлених частин крони. Для літнього щеплення живцем однорічні пагони зрізають безпосередньо перед щепленням.

Де і як зберігати живці?

Заготовлені на початку зими живці зберігають у підвалі при 0-3°С зрізами донизу, загорнуті в тирсу або в пісок. Невелику кількість, попередньо загорнувши в мокру тканину і плівку, можна зберігати в холодильнику. При появі цвілі живці й тканину промивають холодною водою.

Які способи щеплення живцем кращі?

Запорука успіху за всіх способів щеплення — правильно зроблений косий зріз живця. Довжина його має в 3 — 3,5 раза перевищувати діаметр. Поверхня зрізу має бути рівна і чиста. Верхній кінець живця зрізають на бруньку.

Молоді дерева з діаметром гілок 3 — 4 см краще прищеплювати способом «бокового надрізу» (мал.1).

Спосіб у розщіп (мал.2) застосовується лише для перещеплення невеликих гілок, діаметр яких не набагато перевищує діаметр живця.

Гілки, які значно товщі від прищеплюваного живця, доцільніше перещеплювати способом «за кору» (мал.3).

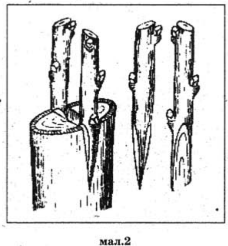
Коли краще робити весняне щеплення?

У насіннєвих культур весняне щеплення живцем можна розпочинати після настання плюсових нічних температур. Невеликі приморозки в нічний час не впливатимуть на приживлення щеплень. Щеплення кісточкових культур закінчують до розпукування бруньок на деревах, що підлягають перещепленню.

Як запобігти підсиханню прищеплених живців?

У теплу погоду прищеплені весною живці швидко підсихають. Щоб запобігти цьому, на торці перещеплених гілок надягають поліетиленові ковпачки. Вони мають бути на 10 —12 см довші, ніж прищеплені живці. Ковпачки знімають, коли перші пагони на живці досягнуть плівки. Для цього ковпачок спочатку розкривають зверху і тільки через тиждень знімають.

мал.1

мал.2

мал.3

Стане у нагоді

ЯК БОРОТИСЯ З ІРЖЕЮ

Металеві предмети, якими довго не користувалися (наприклад, взимку — велосипед, влітку — ковзани), від іржі треба вкривати захисним мастилом. Як його виготовити? Парафінову свічку поструґати на дрібну стружку й змішати з гасом (на 30 грамів стружки — 0,1 літра гасу). Ця суміш в закритному посуді через 3- 4 дні перетвориться на м'яку мазь. Коли нанесемо її на металеву поверхню, гас швидко випарується. На металі залишиться тонкий шар парафіну, який добре захищає метал від іржі. Знімають мазь ганчіркою, змоченою у гасі.

ЧИСТКА ДЗЕРКАЛА

Дзеркало краще за все витирати м'якою сухою ганчіркою. Два-три рази на місяць можна витирати його полотняною ганчіркою, змоченою у холодному чаї або в теплій воді. У воду можна додати трохи синьки: вона надає дзеркалу полиску. Після того, як дзеркало висохне, протеріть його м'яким газетним папером або трикотажною ганчіркою. Дзеркало, засиджене мухами, потрібно протерти розрізаною цибулею, а потім вимити водою.

МАСТИЛО ДЛЯ ЗАМКА

Добре мастило для замка — графітовий порошок, який утворюється при заточуванні чорного олівця. Його вдувають в замкову щілину за допомогою паперової трубочки.

В.КОВАЛЬ.

Донецька область, селище Зайцеве.

Секрети кулінарії

А ЯЙЦЕ Ж БО — ЗОЛОТЕЄ

Яєчня (варена)

У сковорідку наливають на 4-5 см води, солять, додають трохи оцту й доводять до кипіння. Потім яйця обережно розбивають над киплячою водою й опускають в окріп, підбираючи ложкою білок так, щоб яйце зберегло форму. Кип'ятять 4-5 хв на помірному вогні, потім виймають шумівкою й перекладають у холодну воду.

Яєчня в сметані

На вершковому маслі готують звичайну яєчню. В широкій посудині розігрівають 50 г масла, заливають 100 г сметани, кладуть яєчню, зверху додають ще трохи масла і сметани. Відтак солять, посипають тертим сиром і запікають у духовці.

Яєчне «гніздо» з твердим сиром

У посуді розтоплюють вершкове масло, доміщують міцну піну збитих яєчних білків, ложкою роблять заглиблення, куди всипають тертий сир і випускають яєчні жовтки, солять і запікають у духовці 4-5 хвилин. Подають на стіл гарячим.

Омлет з начинкою

Для однієї порції беруть суміш з 2 яєць, 1 ст. ложки сметани, 1 ст. ложки борошна та солі. 15 г вершкового масла добре розігрівають на сковороді, виливають туди яйця, смажать з обох боків. Потім покривають тертим сиром, змішаним з консервованим зеленим горошком, тушкованим у вершковому маслі, або сметаною з дрібно нарізаним окостом. Подають на стіл з овочевими салатами.

Фаршировані яйця

Продукти для приготування: 4 яйця, 50 г шинки, 100 г сметани, жир, сіль. Для панірування: 1 яйце, 40 г борошна, 60 г панірувальних сухарів.

Яйця варять круто, надрізають з тупого кінця, виймають жовтки й розтирають. До жовтків додають дрібно посічену шинку, трохи сметани, змішують і одержаною масою наповнюють білки. Панірують їх у яйці, розмішаному з борошном, потім у сухарях і смажать у великій кількості жиру до рум'яного кольору.

Кубики яєчні

Продукти: 2 яйця, 60 г борошна, сіль.

Яйця охолоджують, відокремлюють білок від жовтка. Дно невеликого дечка застиляють промащеним папером. З білків збивають міцну піну, доміщують жовтки, сіль, борошно. Довго вимішувати не слід. Цю масу викладають на мащений папір, розмазують лезом ножа в шар завтовшки 1 см, і випікають 15-20 хв у духовці при температурі 180°С. Потім перекидають на дошку, папір знімають, суміш нарізають на сантиметрові кубики. Подають окремо до будь-якого супу.

Ведучий рубрики Леонід ПІДЛУЖНИЙ

МП "НАХОДКА"

Запорожская область, г. Орехов, ул. Гоголя, 10. Тел./факс: 3-30-30

ТЕЛЕВИЗОРЫ			
Sony 3400 DV2	88 см	13538100	3800 долл.
Sony KV2185	54	3528360	990 долл.
Sony KV2165 МП (стерео)	54	3813480	
Panasonic 29V30R	75	7191200	2018 долл.
Panasonic TC21L1R	54	3662910	
JVC 29	75	4500000	
Casio TV3500	7,2	1482000	415 (нал.)
ВИДЕОМАГНИТОФОНЫ			
Sony 526		3683550	1033 долл.
Sony SLV-P116		2156220	605 долл.
SonyP-30EE		1666170	468 долл.
Sony SLV-57		3118500	
Panasonic FS88EE		4981440	1368 долл.
Panasonic J11AM		2352240	
Panasonic J22AM		2753190	
Panasonic F-55AM		3688740	
Sharp A30B		1658100	165 долл.
Gold star видеодвойка		3500000	
ВИДЕОКАМЕРЫ			
Panasonic M1000		5400000	1790 долл.
РАДИОТЕЛЕФОНЫ			
Panasonic KX 4301		1010542	284 долл.
Panasonic KX-T3721		621475	175 долл.
Panasonic KX-T9050B		2020800	567 долл.
Panasonic KX-3861		896940	251 долл.
SWB-675		815636	229 долл.
АУДИОМАГНИТОФОНЫ			
Sony W 420L		1176120	
Sony W 390L		1176000	

Оптовым покупателям предоставляется скидка по договоренности.

Реклама подготовлена службой рекламы "МИГ". Тел. (0612) 62-71-91, 69-95-18, факс 62-80-44

ЗАПОРОЖЬЕ МИГ

TransWorld Leisure

EUROPE LTD

ПІДПРИЄМСТВО ДЛЯ СПІЛЬНОЇ УЧАСТІ

БІЗНЕСОВІ МОЖЛИВОСТІ

Зараз існують чудові можливості для тих, хто прагне брати участь в індустрії відпочинку, що постійно розширюється.

ТРАНСУОРЛД ЛЕЖЕР — лідер на ринку власності для відпочинку шукає професіональних бізнесменів чи компанії для спільної участі в цій справі.

Повна підтримка в усьому світі, навчання, добре підготований персонал та ринкові матеріали — такі, зокрема, вигоди, передбачені контрактом. Очікуваний щорічний чистий прибуток перевищуватиме 100000 фунтів стерлінгів за перший рік і становитиме понад 250000 фунтів стерлінгів за наступний рік. Вартість участі у підприємстві коливається від 25000 до 50000 фунтів стерлінгів.

Запрошуються лише серйозні ділові люди з капіталом.

Наша адреса: Transworld Leisure
Swanley Village
Business Park
Highland Hill
Swanley Village,
Kent
BR8 7NH ENGLAND

СОВМЕСТНОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ "СИСТЕМА — К"

ПРЕДЛАГАЕТ

Оборудование фирмы Hewlett-Packard:
лазерные принтеры
картридж-тонер к лазерным принтерам
платы памяти к лазерным принтерам
шрифтовые картриджи
струйные принтеры
сканеры

Наш адрес:
г. Киев,
бульв. Дружбы Народов, 14
(044) 269-87-12, 269-14-66
ул. Тургеневская, 71/75,
к. 420
(044) 216-93-36

Оборудование для офиса
телефаксы
копировальные аппараты
компьютеры
автоответчики
телефоны
калькуляторы

Аудио- и видеотехника

Оплата в удобной для ВАС форме

Срочные платежи из России в Украину по курсу значительно выше курса Национального банка Украины

Эффективные формы выплаты вознаграждений посредникам

7x7 117-31-55

ФИНАНСОВЫЙ МОСТ РОССИЯ—СНГ

МОСКОВСКИЙ АКЦИОНЕРНЫЙ БАНК "ГЕРМЕС—ЦЕНТР"

в кратчайшие сроки производит перевод платежей в страны СНГ	НА УКРАИНУ - до 4,0 В БЕЛАРУСЬ - 1,3 В МОЛДОВУ - до 1,3

СРОЧНЫЕ ПЛАТЕЖИ ИЗ УКРАИНЫ В РОССИЮ.
Платежи в другие страны СНГ.

119868, Москва, ул.Ефремова, 10, комн.601 (ст. м. "Фрунзенская"). Тел.: (095) 242-97-59, 242-96-98. Факс (095) 245-62-65. Харьков: (0572) 27-06-20

ОРГАНИЗАЦИЯ РЕАЛИЗУЕТ:

— клей «Бустилат», «ПВА»;
— стулья и кресла поворотные;
— молотки отбойные;
— нивелиры;
— линолеум;

Тел. (0572) 516-223, 516-825, г. Харьков.

Фирма КАМБИО

ОКАЖЕТ ПОМОЩЬ:

-- в выгодном размещении Ваших свободных денежных средств под гарантию банка или страховой компании

ВАШ ДОХОД -- ОТ 250% ГОДОВЫХ!

Минимальная сумма 10 000 000 крб.

-- в оперативном поиске кредита

-- в квалифицированном составлении документов для получения кредитов

Услуги посредников вознаграждаются.

в г. Киеве (044) 221-75-71, 221-75-57.

QUEEN

Фірма реалізує каву розчинну "QUEEN" виробництва Еквадор у скляних баночках по 50 гр. Товар відпускається оптовими й дрібнооптовими партіями зі складів м.Києва.

КОФЕ-СЕРВИС *Тел. 295 - 30 - 17, 412 - 97 - 21, 264 - 54 - 33*

ФІРМА ПРОПОНУЄ:

Електролампи розжарювання (мінімальна партія 150 000 шт.);

Марочні вина, портвейн 0,7 л — 750 крб. за пляшку;

Коньяк «Белый аист» 0,5 л (Молдова) — 4000 крб. за пляшку;

Кухонні комбайни «Галксі» (Індія) — 65 дол. США;

Набір дачних меблів з білого пластика (стіл, три крісла), (Італія — Росія) — 50 дол. США.

Форма оплати будь-яка — у карбованцях за курсом, встановленим Національним банком України на день продажу товару.

Контактні телефони: 221-24-43, 221-20-83.

Организация продает автомобили МАЗ

Тел. в Минске: (0172) 45-71-01

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОДАЄ НОВІ АВТОМАШИНИ:

самоскиди МАЗ 551 за ціною 23 млн. крб.
бортові МАЗ 53371-029 за ціною 32 млн. крб.
бортові КамАЗ 5320 за ціною 32 млн. крб.

Автомашини поставляються на адресу замовника негайно.

Оплата після одержання.

Приймаються заявки на поставку автомашин МАЗ інших моделей.

Телефон у м. Ніжині: (04631) 3-14-65.

Голос України

ЗАСНОВНИК — ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ГАЗЕТА ВИХОДИТЬ з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО

Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в. о. заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-89-61; 441-89-46; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.

⊙ Рукописів не повертаємо.

⊙ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.

☆ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

☆ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Загальний тираж 845793

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Зам. 0311093.

1, 9, 11, 12, 14 сторінки набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».